

Kommissie van onderzoek bereidt tribunaal voor Geen levenslang voor Ulrike Meinhof

Op 7 mei aanstaande vergadert in Amsterdam de internationale commissie van onderzoek naar de dood van Ulrike Meinhof, ter voorbereiding van het door deze commissie te houden tribunaal. De Nederlandse leden van deze commissie van Westeuropese prominenten zijn Prof. Lötje Nauta, Moscov in Groningen en ombudsmen Van Minnen. Bakker Schut, onder andere advocaat van Augustin en Baader vervolgt zijn artikel in DNL van 13 april over het proces en de hechtenissituatie van de gevangenen uit de RAF met een beschouwing naar aanleiding van de dood van Ulrike Meinhof, deze week een jaar geleden.

Zoals bekend is enerzijds het vonnis levenslang inmiddels gevallen, het vonnis dat vaststond vóór de avond van het proces, anderzijds de onmiddellijke dood van andere politieke gevangenen voorlopig bezworen. De gevangenen hebben hun hongerstaking beëindigd op grond van de toezegging van de regering dat de reeds zes jaren toegepaste isolatietoefening gezien de anderhalf jaar geleden uitgebrachte medische rapporten binnenkort zal worden opgeheven.

door
PIETER HERMAN
BAKKER SCHUT

Binnen enkele dagen is het een jaar geleden dat Ulrike Meinhof dood werd aangetroffen in haar cel op de zevende verdieping van de gevangenisbunker in Stuttgart-Stammheim. Om precies te zijn: in de nacht van acht op negen mei 1978, op de kop af 31 jaar na de kapitulatie van nazi-Duitsland. In het requiem tegen Baader, Enslin en Raspe een half jaar later, vergeleek het federale Openbaar Ministerie de akties van de RAF met nazi-oorlogsmisdaden. Over Ulrike werd onder andere gezegd dat zij de vrijwillige dood had gekozen uit verwilderd begrip over de ware situatie. De officiële zelfmoordversie werd reeds enkele uren na haar dood verspreid door het Federale Openbaar Ministerie dat toen nog niet beschikte over lijkschouwingsrapporten noch over andere onderzoeksgegevens.

De zelfmoord werd verklaard uit „zekere spanningen“ in de groep, „fundamentele tegenstellingen“ en „een zekere vervreemding“. Er zouden zelfs documenten in de cel zijn gevonden die op deze spanningen zouden wijzen - veel later werd deze laatste bewering weer ingetrokken. Interessant is dat deze beweringen woordelijk gelijklopend

al in 1973, op het hoogtepunt van de politieke opsporingsakties naar leden van de Rote Armee Fraktion en nog voor de arrestatie van Ulrike in een aantal Duitse kranten werden gepubliceerd. Zo opende Springers Bildzeitung op 15 april 1973 met de kop: „Pleegt Ulrike Meinhof zelfmoord?“. En de volgende dag schreef de Süddeutsche Zeitung bijvoorbeeld dat Ulrike zich „na fundamentele meningsverschillen van de overige leden zou hebben gescheiden, zich politiek zou hebben teruggetrokken en er in volledige isolatie een eind aan zou hebben gemaakt“. Ook in 1976 is de zelfmoordvariant gebruikt om Ulrike van de nog levende gevangenen te scheiden en de psychologische oorlogsvoering tegen hen versterkt door te voeren. Maar ook in 1976 waren er geen aanknopingspunten voor de beweerde spanningen, integendeel.

Heimelijk

Nog twee dagen tevoren had de Italiaanse advocaat Capelli als lid van het internationaal comité voor de verdediging van politieke gevangenen in West-Europa uitvoerig met een levendige Ulrike gesproken. De laatste brieven van Ulrike over de structuur van de RAF evenals haar mondelinge interventies in het proces (opgenomen in de laatste teksten van Ulrike Meinhof uitgegeven door het Medisch Juridisch Komitee Politieke Gevangenen) tonen

haar ongebroken politieke identiteit en haar vastbeslotenheid ook in gevangenschap door te vechten. De medegevangenen en alle advocaten konden bevestigen dat Ulrike tot de laatste dag zeer actief deelnam aan de voorbereiding van een beslissende fase in het proces: op 4 mei 1978 waren een groot aantal door-timmerde verzoeken ingediend om ter proces te kunnen bewijzen dat de Bondsrepubliek in strijd met het volkenrecht intensief had deelgenomen aan de volkerenmoord van de USA in Vietnam. Bij het bezoek van haar zuster verklaarde Ulrike zelf eens: „Als je hoort dat ik mezelf heb omgebracht kun je er zeker van zijn: het was moord“.

Na de ontdekking van de dood van Ulrike mocht geen van de medegevangenen, noch haar eigen advocaten het lijk zien evenmin als de cel, die twee dagen later geheel werd overgeschikeld. De arts prof Rauschke, die de lijkschouwing vooraf van het openbaar ministerie bijkansmaak en heimelijk verichtte, was dezelfde die op 4 mei 1978 bij de lijkschouwing van Siegfried Hauser schedelblessures „over het hoofd zag“; blessures die de gevangenisarts wel had vastgesteld en voor de doodsoorzaak hield totdat bekend werd dat deze waren ontstaan door het slaan met gevechtshelmen door de Bundes politie op de arrestatie van Hauser, toen de Duitse ambassade. Dezelfde arts, die op 19 juni 1978 in het proces in Stuttgart onder ede verklaarde dat de gevangenen geheel gezond waren, zonder hen onderzocht te hebben, terwijl enkele maanden later door de rechtbank benoemde medici vaststelden dat zij ten gevolge van de isolatie zwaar ziek waren. De enige test waarmee met zekerheid kan worden vastgesteld of een persoon bij ophanging al dood was is door deze arts niet toegepast. Het gaat daarbij om het vergelijken van de hoeveelheid weefselhermooi histamine in een stukje onbeschadigde huid van de hals en een stukje huid dat onder de strop heeft gezeten. Levende huidcellen produceren een overmaat aan histamine bij beschadiging zodat op deze wijze kan worden bewezen of iemand bij het ophangen dood of levend was. Een tweede lijkschouwing door de onafhankelijke deskundigen was vrijwel onmogelijk omdat het lijk totaal kapot gecrashed was. Toch leverden de verschillende lijkschouwingsrapporten en andere onderzoeksgegevens tientallen tegenstrijdigheden op die het op haden overtuigend zijn gebleven. Punt een. In de bureaulamp van Ulrike's cel werd een gloeilamp gevonden met vingerafdrukken die niet van haar waren terwijl zij zoals gewoonlijk en volgens de voorschriften de avond tevoren de lamp om tien uur had ingeleverd. Punt twee. Ulrike werd ophangen aangetroffen in andere kleding dan zij die avond tevoren had gedragen. Er werd een aljampoor gevonden vanaf haar mond tot aan haar neus terwijl het zeer nauwsluitende koltuitje dat zij droeg daarvan geen enkel spoor vertoonde. Punt drie. De door de lijkschouwers gevonden breuken in het halvegebied komen vrijwel nooit voor bij ophanging en wijzen eerder op wurging of iets dergelijks. Punt vier. Er zijn nimmer verklaarde lichte verwondingen aangetroffen op de linkerbil en op de linkeronderlip. Punt vijf. Op de beide benen zijn op zeven plaatsen „muntgrote tekenen van de inwerkingen van stompe geweld“ gevonden. Deze worden dan verklaard uit de omstandigheid dat de benen bij het springen van een stoel daar tegenaan gestoten zouden kunnen zijn. Zowel de gevangenisarts, die als een van de eersten de cel betrad als de dienstdoende gevangenisdirecteur hebben echter voor het maanden later bekendworden van de lijkschouwingsrapporten gezegd, dat er geen stoel onder het lijk van Ulrike was. De officiële lijkschouwer prof Rauschke beweert in zijn rapport het tegendeel, bovendien dat deze stoel op een tegen de muur schuin emkloogliggende matras onder het lijk zou hebben gestaan.

Waarbij dan ook nog onverklaard blijft waarom de stoel op deze wankele basis niet is omgevallen ten gevolge van het stoten van de benen. Punt zes. Over de lengte en wijze van knopen van het zelfmoordgordel, een reep handdoek, zijn er drie officiële versies die elkaar uitsluiten. Bovendien kan Ulrike deze reep onmogelijk zonder behulp

van andere instrumenten, die niet zijn gevonden, door het traliewerk hebben gewurmd de gaten zijn kleiner dan een babyvinger. Inmiddels heeft de Weense officiële patholoog-anatoom dr Jarosch, de Oostenrijkse dr Zeldemrust dus, verklaard dat op grond van de lijkschouwingsrapporten zeker niet kan worden geconcludeerd tot zelfmoord door ophanging, eerder tot het tegendeel.

Mainhofer

De internationale commissie van onderzoek naar de dood van Ulrike Meinhof berichtte in maart aan de pers dat de afsluiterpraktijken in Stuttgart-Stammheim twijfel aan de zelfmoordthese versterken. Met name werd van belang geacht de deelname aan het afsluiteren door de daartoe niet bevoegde Bundes Nachrichten Dienst, die nauw samenwerkt met de CIA in de toepassing van „internationale technieken, waaronder alle methoden vallen, die door geheime diensten in de wereld worden gebruikt“ (Mainhofer, federale minister van binnenlandse zaken). Deze commissie ontwikkelde als een van de mogelijke hypothesen, dat is geprobeerd aan Ulrike in de nacht van acht op negen mei 1978 onder narkose te verhoren en dat deze narkose al dan niet opzettelijk fatal is afgegeven - dat door de lijkschouwers ontkende hartstilstand, die nog niet eerder was ontdekt, zou wellicht in dat verband alkuut door een „nauwgevaldige“ narkose kunnen zijn veroorzaakt. Met de Bundes Nachrichten Dienst als CIA-dependance is een nieuwe dimensie toegevoegd aan de raadselachtige dood van Ulrike. Het door de CIA in Londen opgerichte Institute for the Study of Conflict publiceerde enige tijd geleden een rapport over psychologische oorlogsvoering onder de titel „Nieuwe Dimensies van de Veiligheid in Europa“. In dit rapport wordt onder andere gesteld, dat een van de doeleinden van het afsluiteren het uitschakelen moet zijn „revolutionaire“ leiders door gevangennemingen. Voorts dat de CIA zich bedient van niet-Amerikaanse agenten bij haar uitvoerende activiteiten. „Het binnendringen in de geheime diensten van andere landen en hun controle, beter nog de controle over hun uitvoerende afdelingen, zijn echter altijd nog het beste middel om samenwerkings tot een goed einde te brengen, zonder ooit een Amerikaanse agent aan het licht te brengen“. De Britse counter insurgency expert Kitson, brigadegeneraal met langjarige koloniale ervaring en thans commandant van het tweede Rijnleger in de Bondsrepubliek, heeft in zijn boek „Low intensity operations“ de bestrijding van „subversie“ uitvoerig beschreven. Onder subversie verstaat hij ook stakingen, protestmarsen en andere propaganda kertonen ook alle legale middelen van linkse bewegingen. Kitson beveelt de regering aan om de controle over en de loyaliteit van de bevolking te bewerkten om op die wijze allen die met de subversie zijn verbonden uit te schakelen.

Met name sinds 1966 is de Bondsrepubliek in elk geval bezig de totale controle over de bevolking te verkrijgen, door middel van onder andere gigantische computers, geheime diensten en politieapparaten, waarin het Bundes Kriminalamt de door Kitson gewenste centrale functie vervult. De beroepsverboden en dergelijke vormen slechts een topje van de ijsberg van dit controle-apparaat. Tegelijkertijd met de door Kitson beschreven militarisering van de politie voertrek zich de eveneens door hem aanbevolen omvorming van speciale legereenheden voor politietaken, alles onder één commando. Sinds 1966 zijn een aantal grote Duitse legeroefeningen onder Nato-vlag bekend geworden, waarin verset van de burgerbevolking, bijvoorbeeld bij stakingen, moest worden bestreden (onder andere Fallex, en Wlinter 1971 en 1972). Maar ook deze ontwikkelingen zijn volgens de Counter Insurgency strategien slechts secundair vergeleken bij de door hen aanbevolen psychologische oorlogsvoering als voornaamste onderdeel van de oorlog tegen de linkse beweging, waarin „morele verzwakking van de tegenstander“ een wezenlijk element is, aldus de Franse militaire strateeg André Beaufre. Het ziet er steeds meer naar uit dat een liquidatie van Ulrike in het laatste moest voorzien.

Ulrike Meinhof: haar laatste brieven tonen ongebroken politieke identiteit

VALBIJL

Als belangrijkste argument bij het geven van overheidsteun aan in moeilijkheden verkerende bedrijven geldt de levensvatbaarheid. Sinds kort hanteert het ministerie van Economische Zaken daarnaast echter ook de 7-procentnorm. Dat wil zeggen: is het werkloosheidspercentage in de regio waarin het bedrijf is gevestigd lager dan 7 procent, dan is de kans op overheidsteun nihil.

Dat heeft het ministerie aan de vaste kamercommissie voor Economische Zaken gecommuniceerd. Over de door Economische Zaken vastgestelde criteria is nog niet parlementair gediscussieerd. Toch is de norm van 7 procent al meer al een beleidsinstrument. Het al sinds maanden in moeilijkheden verkerende vleesverwerkende bedrijf Gevato in Driebergen dringt nu door dit „valbijlucht criterium“ (terminologie van het ministerie van Landbouw) het leven te laten.

In de hammenindustrie is een overkapiteit. Dat probleem wordt onder meer veroorzaakt door het logge funk-

tioneren en niet adequaat op de exportmarkt (kunnen) inspelen van grootschalige bedrijven. Gevato, met zijn nu nog 275 personeelsleden, is volgens de bonden groot en handelbaar genoeg om dat wel te kunnen. Als Gevato verdwijnt, zullen de „aalscholvers van de vleeswarenindustrie“ bovenop het vrijgetrokken marktaandeel duiken, ze voorspelt Roel Dik van de Voedingbonden FNV. Behalve dat er een tekort aan minder is, wordt er niets gedaan aan het structurele probleem in de hammenindustrie.

Het hantieren van de 7-procentnorm is in het geval van Gevato onjuist omdat dit bedrijf reële bestaanmogelijkheden heeft en omdat de arbeiders in de regio in die bedrijfstak geen ander werk zullen kunnen vinden. In andere streken van ons land waar het werkloosheidspercentage - helaas - wel boven de norm uitkomt kunnen in moeilijkheden verkerende, levensvatbare bedrijven, zo is de verwachting, nu sneller op overheidsteun rekenen.

GEORGE KOENHOF

Buback in memoriam De BRD is aan haar vrije val begonnen, de vraag is wie zij daarbij meesleurt

DNL
6/7/77

Op 7 april 1977 heeft het RAF-kommando Ulrike Meinhof de Duitse federale prokureur-generaal Buback doodgeschoten. In een communiqué over deze „exekutie” werkte het kommando o.a. de volgende stelling uit: „Buback was direkt verantwoordelijk voor de moord op Holger Meins, Siegfried Hausner en Ulrike Meinhof. Hij heeft in zijn functie van federale prokureur-generaal – als centraal schakel- en coördinatiecentrum tussen justitie en de Westduitse inlichtingendiensten in nauwe kooperatie met de CIA en het NAVO-securitycommittee – de moord op hen geënceneerd en geleid”.

PIETER HERMAN BAKKER SCHUT

Na de aanslag op Buback werd onmiddellijk de meest grootscheepse opsporingsaktie op touw gezet, die ooit in de Bondsrepubliek heeft plaatsgevonden. Reeds enkele uren later werden drie personen, onder wie *Günther Sonnenberg*, door de staatsveiligheidsautoriteiten via de media tot de vermoedelijke daders opgeklopt. De enige tot nu toe „konkrete” aanwijzing voor deze verdinking vormt de omstandigheid dat Sonnenberg zou zijn herkend als huurder van de motor waarmee de aanslag is gepleegd. Bovendien zou Sonnenberg bevriend zijn met de andere twee verdachten, die evenals hij al langer werden gezocht als leden van een „*kriminelle Vereinigung*”, gericht op het omverwerpen van de Duitse staat door middel van de stadsguerrilla.

Op 3 mei 1977 werd Sonnenberg, samen met Verena Becker (één van de destijds tegen de CDU-politikus Lorenz uitgewisselde politieke gevangenen), na een vuurgevecht met de politie gearresteerd. Daarbij werd hij in zijn achterhoofd getroffen door een kogel van een speciaal soort, die bij het binnendringen van het doel uit elkaar spat (een fragmentatiebom in zakformaat, door de Verenigde Staten ontwikkeld voor de guerrillabestrijding). Meteen na de arrestatie werd een hersenoperatie uitgevoerd en enkele dagen later werd hij naar de neurochirurgische kliniek van Tübingen vervoerd. Aldaar werd door verscheidene hoogleraren vastgesteld, dat verdere neurochirurgische ingrepen „momenteel zeker niet geïndiceerd zijn en waarschijnlijk ook in de toekomst niet vereist”. Desondanks werd twee dagen later een tweede operatie uitgevoerd.

Tegelijkertijd werden door de Duitse Springerpers, met name „*Bild*” berichten gespuid volgens welke de toestand van Sonnenberg zou verslechteren en hij „indien hij al zou overleven – blind of bewusteloos zou blijven. Dit soort – al eerder door de staatsveiligheidsdienst verspreide – berichten zijn bekend, bijvoorbeeld bij Ulrike Meinhof. Dergelijke perskampagnes beogen de publieke opinie voor te bereiden op de dood van een politieke gevangene, dan wel van te voren een rechtvaardiging voor een bewusteloze of geestelijk verminkte verdachte te geven, waarmee in het kader van de psychologische oorlogvoering stadsguerrillero's kunnen worden afgeschilderd als potentiële „zelfmoordenaars” of ontoerekeningsvatbaren.

Op 18 mei, dat wil zeggen zes dagen na de tweede hersenoperatie, werd Sonnenberg „gehoord” over zijn

voorlopige inhechtenisneming, hoewel vaststaat, dat hij toen nog nauwelijks aanspreekbaar was. Volgens Duits strafprocesrecht moet de verdachte daarbij precies weten waarom het gaat, wil een dergelijke procedure rechtsgeldig zijn. Interessant detail is nog dat speciaal voor deze séance een zogenaamde Plichtverteidiger (toegevoegd advocaat) was georganiseerd, die aan de weinig vruchtbare bijeenkomst een rechtsstatelijk sausje mocht verlenen en onmiddellijk daarna weer uit zijn functie werd ontheven. Op 21 mei werd Sonnenberg overgebracht naar de ziekenafdeling van de beruchte gevangenis in Stuttgart-Stammheim om aldaar, volledig geïsoleerd, te worden toevertrouwd aan de „zorgen” van gevangenisarts Dr. Henck.

Goede raad is duur

Deze arts, die door de gevangenen en hun verdedigers medeverantwoordelijk is gesteld voor de dood van Holger Meins en Siegfried Hausner, kreeg waarschijnlijk de schrik in de benen bij het vooruitzicht van een derde dode politieke gevangene onder zijn direkte toezicht en berichtte meerdere malen, aan de bevoegde autoriteiten (lees: de Staatsschutz), dat Sonnenberg „haft-, verhandlungs-, geschäftsunfähig und vollzugsuntauglich” was, dat wil zeggen een zwaar zieke patiënt, die niet gevangen mocht worden gehouden. Ook uit andere specialistische onderzoeken was het bekend aan het Openbare Ministerie, dat bij Sonnenberg bepaalde hersenfuncties waren gestoord, hetgeen in casu onder andere zware stoornissen met betrekking tot spraak, geheugen en concentratie inhoudt. Absolute voorwaarde voor een genezingsproces is in zo'n geval de mogelijkheid tot vrije interactie met mensen van zijn eigen keuze, zoals de door de verdediging aangetrokken vertrouwensarts Prof. Dr. Erich Wulff heeft meegedeeld, dat wil zeggen volledige opheffing van de isolatie, oftewel invrijheidstelling. Goede raad is duur, echter niet voor de Duitse politieke justitie, die er overigens zoals bekend geen been inziet de ene na de andere oorlogsmisdadiger (voorzover al veroordeeld) na korte tijd vrij te laten.

Op 13 juni jl. werd Sonnenberg op instigatie van het Openbaar Ministerie overgebracht naar het psychiatrisch streekziekenhuis Weissenau. Sindsdien verblijft hij daar in een vrijstaand paviljoen als enige patiënt. Het paviljoen is omgeven door een drie meter hoge prikkeldraadversperring en 's nachts door schijnwerpers helverlicht. Zowel dit concentratiekampachtige gebouw als Sonnenberg zelf worden zwaar bewaakt door militairen en politie (gedeeltelijk in burger), de machine-

pistolen en andere wapens voortdurend in de aanslag. Ondanks de meerdere malen vastgestelde „vernehmungsunfähigkeit“ tracht de politie Sonnenberg regelmatig, zowel overdag als 's nachts te verhoren. Dit meldde Sonnenberg de sinds kort tot hem toegelaten verdediger, die één en ander op 21 juni op een perskonferentie bekendmaakte. Sonnenberg wordt voortdurend gekonfronteerd met zijn bewakers, die de deur naar de gang meestal open houden en hem van tijd tot tijd met gerichte wapens bedreigen. Zijn kamer is geheel wit geschilderd, het raam getralied. Hij mag niet worden bezocht, behalve door zijn advocaat. Post, ook van zijn advocaat, mag hij niet ontvangen, noch kranten e.d., ont heeft hij een radio, hoewel de rechter van instructie van het Bundesgerichtshof al op 27 mei tot een en ander op verzoek van zijn advocaat Weidenhammer toestemming gaf. Dit besluit wordt eenvoudig genegeerd, het Openbaar Ministerie en het Bundeskriminalamt (lees: de Staatsschutz) zijn zoals gewoonlijk zichzelf genoeg.

Het is duidelijk wat er met deze patiënt beoogd wordt: het leeggeschoten hoofd moet worden opgevuld met een inhoud, waarmee de staatsveiligheidsdienst uit de voeten kan in de oorlog, die achter een strafrechtelijke façade militair en psychologisch tegen de stadsguerrillagroepen worden gevoerd. Sonnenberg moet worden gepsychiatriseerd op een wijze, die zelfs voor de Bondsrepubliek tot dusverre uniek schijnt te zijn.

Interessant is dat dit gebeurt op een moment waarop de Bondsrepubliek zijn toezegging van eind april jl. aan de politieke gevangenen tijdens de laatste hongerstaking lijkt te gaan uitvoeren: de samenbrenging van politieke gevangenen in groepen van 15-20 personen, d.w.z. in groepen waarin voldoende interactie mogelijk is om de vernietigende gevolgen van de sinds 1970 toegepaste isolatiefolter (waarover in dit blad al eerder werd geschreven) tot staan te brengen. De verbouwingen in de gevangenis van Stuttgart-Stammheim zijn vrijwel gereed, terwijl ook in Berlijn de kontoeren van een dergelijk „politiek detentiestatuut“ zich beginnen af te tekenen. Deze schijnbare tegenstrijdigheid met de situatie van Sonnenberg is echter wel verklaarbaar.

Ten eerste is het zo, dat sinds de medische deskundigenrapporten in verschillende processen tegen gevangenen uit de RAF van eind 1975 niemand er meer omheen kan dat in de Duitse gevangenis systematisch wordt gefolterd. Daarbij is de Bondsrepubliek niet beducht voor kritiek uit eigen land, maar destemmer voor kritiek uit het buitenland. De recente bevestiging van deze folter door de Internationale Commissie van Onderzoek naar de dood van Ulrike Meinhof, alsmede het tijdens de laatste hongerstaking door het Internationaal Sekretariaat van Amnesty International gezonden telegram aan de Duitse autoriteiten zijn voor de Bondsrepubliek ongetwijfeld moeilijk verteerbaar. Een en ander doorkruist de strategie om zonder al te veel frikties het sociaal-demokratische konsept Modell Deutschland op West-Europese schaal door te voeren; hoewel de mi-

litaire aanpak van Den Uyl c.s. van de Molukse akties weer een overwinning betekent voor Schmidt c.s. - het is niet zonder betekenis dat de Bondsrepubliek en Israël onmiddellijk gelukstelegrammen stuurden na deze slachting.

Poging tot moord

Ten tweede - en in samenhang met het eerste punt - zou het de Bondsrepubliek juist thans zeer slecht uitkomen als gevangenen sterven tijdens een hongerstaking tegen hun detentie-situatie, waarmee het felbeachtte van de internationale openbaarheid zou worden gericht op vaststaande folterpraktijken. Immers de BRD - als economisch, militair en politiek stadhouder van de Verenigde Staten in West-Europa - kan het zich niet veroorloven Carter voor de voeten te lopen, nu deze met veel misbaar heeft besloten de rechten van de mens (de „derde mand“ van Helsinki) tot voornaamste aanvalspunt te maken tijdens de vervolgbesprekingen met de Sovjet-Unie in Belgrado. Het is de Westduitse regering ongetwijfeld bekend, dat de DDR niet ongenegen is zonedig de situatie van de Westduitse politieke gevangenen daartegenover ter discussie te stellen. Maar ook al is de Bondsrepubliek dan ook min of meer gedwongen om de hiervoor vermelde redenen hier en daar toe te geven aan de eisen van de gevangenen uit revolutionaire bewegingen als de RAF om op hen de Conventie van Genève over de behandeling van krijgsgevangenen toe te passen (kort geleden onder druk van landen uit de derde wereld uitgebreid tot gevangenen uit guerrilla-bewegingen), wil dat natuurlijk nog niet zeggen dat een dergelijk beleid zonder tegenstrijdigheden en uniform zal of kan worden doorgezet. Belangrijk punt daarbij is dat de Duitse staatsveiligheidsdiensten (zoals ook weer blijkt uit de gebeurtenissen rond Sonnenberg) geheel autonoom en ongecontroleerd te werk kunnen gaan, terwijl bovendien in de wirwar van Duitse bureaucratieën van het potentieel-justitieel apparaat nog niet alles is ingepast in het model „Innere Sicherheit“, zodat tegenstrijdigheden voortdurend aan de oppervlakte komen.

Een fraai voorbeeld van het laatste is bijvoorbeeld dat de vorige week door het Duitse Openbaar Ministerie is aangekondigd, dat twee nog overgebleven verdedigers van gevangenen uit de RAF, de advocaten Müller en Newerla, zullen worden vervolgd wegens „poging tot moord“ op hun cliënten Sabine Schmitz en Verena Becker! Deze moordpoging zou dan bestaan in de ondersteuning van de „selbstmörderischen“ hongerstaking van hun cliënten, waarmee de verdedigers hun dood „op de koop toe zouden nemen“. Ook deze hongerstaking was erop gericht met de andere politieke gevangenen in Stuttgart-Stammheim te worden samengebracht. De absurditeit van de beschuldiging van het Openbaar Ministerie aan het adres van de advocaten kulmineert in de stelling „dat deze niets ondernemen tegen het levensgevaarlijke gedrag van de beide vrouwen“. Nog daargelaten dat men zich kan afvragen op grond waarvan het Openbaar Ministerie dat denkt te kunnen weten, betekent een

2116

6.7.77

PS (2)

dergelijk verwijt, dat de staat van deze advocaten verlangt zich in haar dienst te stellen, teneinde hun cliënten ervan af te houden om d.m.v. het enige middel dat een gevangene overblijft hun gerechtvaardigde eis tot opheffing van hun isolatie door te zetten. Dezelfde eis, die tegelijkertijd door dezelfde staat ten aanzien van politieke gevangenen van dezelfde soort wordt ingewilligd.

Vrije val

Zoals al aangegeven is één van de weinige mogelijkheden om vanuit Nederland het proces van fascisering in de Bondsrepubliek tegen te werken (en daarmee de steeds toeneemende invloed van Modell-Deutschland op Nederland zoveel mogelijk tegen te gaan), door aan de verschillende onderdelen en fasen van dat proces zo ruim mogelijke bekendheid te geven, zodat de Bondsrepubliek wordt gedwongen dit proces in alle openlijkheid te ontwikkelen, met alle daaruit voortvloeiende tegenstrijdigheden.

Sommigen zullen daar wel weer de kwalifikatie „aanmoediging van terreur in Nederland“ op toepassen, zoals de toenmalige Duitse korrespondent van de NRC medio 1975, maar ja, zo liggen de fronten nu eenmaal. Hoopgevend is in ieder geval, dat zelfs een eerbiedwaardig tijdschrift als het *Nederlands Juristenblad* in een redactioneel commentaar op 30 april jl. ten aanzien van de ontwikkelingen in de BRD durfde te stellen: „.....waarschijnlijk heeft men te weinig beseft dat de rechtsstaat nooit ineens van de klippen wordt gegooit, maar altijd stapje voor stapje naar de afgrond wordt geduwd. Hoe dicht men de afgrond in de BRD is genaderd valt niet te zeggen, maar dat men er dichtbij is gekomen, staat wel vast“. Mij lijkt dat de BRD reeds aan haar vrije val is begonnen - de vraag is wie zij daarbij meesleurt.

-
binn 80 anp 19-8-77 16.00 0984-ba-ok

amnesty protesteert tegen behandeling dorststakers in
west-duitsland (1)

amsterdam -- amnesty international heeft zich deze week gevoegd bij de organisaties, die bij de westduitse autoriteiten protesteren tegen de behandeling van dertig, sinds ruim e e n week in dorststaking zijnde gevangen leden van de baader-meinhof-groep (rote armee fraktion), onder wie de nederlander ronald augustin. volgens amnesty kan de westduitse justitie in dit geval ,,wrede en onmenselijke behandeling van gevangenen worden verweten''. een woordvoerder van amnesty international vertelde dit vrijdagmiddag op een persconferentie van het medisch juridisch comite politieke gevangenen, waar ook aanwezig was arndt muller (u-umlaut), de advocaat van onder meer augustin.

volgens muller is de westduitse justitie erop uit de dertig dorst- en hongerstakers in coma te brengen, zodat zij eenvoudig kunstmatig gevoed kunnen worden. daartoe worden de raf-leden, die met hun actie protesteren tegen eenzame opsluiting, gefolterd en zoveel mogelijk wakker gehouden, aldus muller. minstens drie stadsguerilla's zijn op deze manier reeds uit hun cellen gehaald en overgebracht naar gevangenisziekenhuizen. tot hen behoren gudrun ensslin, andreas baader en carl jan raspe. ronald augustin, wiens vroegtijdige invrijheidsstelling onlangs werd afgewezen, is momenteel e e n week in dorststaking. hij wordt 's nachts wakker gehouden met lampen en door ciplers, die onverwacht zijn cel bezoeken, aldus de nederlandse advocaat pieter bakker schut van het medisch-juridisch comite. (w v).--.

a

binn 83 19-8-77 16.40 anp 0984-ba-og

amnesty protesteert tegen behandeling dorststakers (2/sl)

advocaat arndt muller zal de westduitse regering verantwoordelijk houden voor een eventuele dood van de stadsguerilla's, die hun advocaten nauwelijks of niet mogen ontmoeten, vertelde hij voorts. acht augustus begonnen acht raf-leden in de gevangenis van stuttgart-stammheim hun dorststaking. kort daarna waren de raf-leden na een, volgens muller uitgelokte vechtpartij in de gevangenis, opnieuw als groep gescheiden en ieder apart in een isoleercel geplaatst.

inmiddels is er in west-duitsland volgens muller ook een hetze op gang gekomen tegen de verdedigers van de stadsguerilla's. justitie probeert ons medeplichtig te maken, aldus de duitse advocaat. de bomaanslag kort geleden op het kantoor van advocaat claus croissant is daar een bewijs van, aldus muller. hij protesteert ook tegen het niet toelaten van onafhankelijk medische deskundigen tot de dorststakers. tot de nederlandse organisaties die ook protesteren tegen de behandeling van de dorststakers behoren nog het nederlandse juristencomite voor de mensenrechten en de nederlandse afdeling van het internationale juristencomite.-.

Groot Eend. 20.8.77

RAF-gevangenen liggen op sterven

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM, STUTTGART -- De leden van de Rote Armee Fraktion, die nu al 11 dagen een honger- en dorststaking houden, verkeren in acuut levensgevaar. Andreas Baader en twee andere leden van de RAF zijn gisteren overgebracht naar de ziekenboeg in de gevangenis van Stuttgart-Stammheim, nadat zij in een coma waren geraakt.

Met kunstmatige voeding werden ze weer bijgebracht.

Deze gang van zaken werd gisteren exact voorspeld door de verdediger van o.a. Gudrun Ensslin, op een persconferentie in Amsterdam. Tijdens deze persconferentie maakte advocaat Arndt Müller bekend dat de toestand van de leden van de Rote Armee Fraktion, die in de gevangenis van Stuttgart-Stammheim gevangen worden gehouden, zeer kritisch is. „Het lijkt erop alsof de staat doden wil”, aldus Müller die heel duidelijk de verantwoordelijkheid voor een fatale afloop legde bij de Bondsregering en meer in het bijzonder bij procureur-generaal Rebman.

De gevangenisautoriteiten voeren volgens Müller een doelbewuste campagne om de gevangenen kapot te maken, want niet alleen is dwangvoeding nadat de gevangenen in coma zijn geraakt uitstel van executie, maar de situatie wordt nog verergerd doordat de gevangenen het enige middel wat hen nog op de been houdt, slaap, ook nog

wordt ontzegd, door stelselmatige wekcampagnes.

De persconferentie, die was georganiseerd door het Medisch Juridisch Comité werd ondersteund door Amnesty International en het Nederlands Juridisch Comité voor de rechten van de mens. Vooral 't feit dat Amnesty in telegrammen aan de Bondsregering nu ook scherp protest aantekent tegen de manier waarop de gevangenen worden behandeld is opmerkelijk. Amnesty laat zich principieel niet uit in politieke zin en doet dat ook nu niet, maar wel is ook nu voor Amnesty duidelijk dat er ten aanzien van de RAF-gevangenen „wreed en onmenselijk wordt gehandeld”.

De RAF-gevangenen, waarbij ook de Nederlander Ronald Augustin, gingen in hongerstaking omdat niet werd voldaan aan hun verzoek om verlichting van de geïsoleerde opsluiting. Ondanks toezeggingen en rapporten van medische deskundigen werden de gevangenen zoveel mogelijk in isolatie gehouden wat gelijk staat aan folter. Dat isolatie gelijk staat aan folter erkende ook de Duitse Hoge Raad, maar desondanks werd vooral na de aanslag op procureur-generaal Buback en de bankier Ponto de isolatie verscherpt.

„Toen de RAF-gevangenen in Stuttgart ook nog in elkaar werden geslagen door een groot aantal bewakers, dat gebeurde 18 augustus, bleef alleen het middel van de dorststaking over”, aldus verdediger Müller. Deze week, zo deel-

de de verdediger van Ronald Augustin en Andreas Baader, Bakker Schut mee, zal bij het Europees Hof voor de rechten van de mens opnieuw een klacht worden ingediend over de behandeling van de RAF-gevangenen in de Bondsrepubliek. De enige hoop die de verdedigers nog hebben is dat onder druk van de buitenlandse publiciteit de Bondsregering zal toegeven, temeer daar de beste bondgenoot van Amerika het zich nauwelijks kan veroorloven zo duidelijk de wens van president Carter te negeren die ijvert voor mensenrechten.

dag in

Staking

„Het fenomeen hongerstaking neemt over de gehele wereld toe. Nu zou men kunnen zeggen dat deze toename op zichzelf genomen geen reden tot ernstige verontrusting behoeft te geven. De protestactie van de hongerstaking brengt immers niet het leven van anderen (onschuldigen) in gevaar en is in die zin meer acceptabel dan de methode waarvoor een kaper of gijzelaar heeft gekozen om de aandacht van anderen en van de publiciteit op zijn situatie te vestigen.”

„Een dergelijke redenering gaat uiteraard geheel voorbij aan het lot van de hongerstaker zelf. Bovendien is er alleszins grond voor een verontrusting van andere aard, en deze is het die in feite ten grondslag ligt aan het samenstellen van deze monografie: de verontrusting namelijk die is opgeroepen door de reacties van verschillende instanties en personen die direct of zijdelings — al dan niet beroepshalve — bij een hongerstaking betrokken raken.”

„(. . .) Uit deze reacties blijkt in de eerste plaats dat vaak elk inzicht in — en begrip voor — de motivatie en de instelling van de hongerstaker ontbreekt. Nog meer verontrustend is het dat de methodes die men — meestal te goeder trouw — gebruikt om de gevreesde gevolgen van de hongerstaking te beperken of te voorkomen, blijk geven van een ontstellend gebrek aan inzicht en kennis betreffende de zuiver fysiologische processen die bij een hongerstaker plaatsvinden.”

Enkele citaten uit de inleiding van het boekje *Hongerstaking*. Het machtsmiddel van de machteloze behandeld in al zijn facetten, dat dezer dagen is verschenen (Het Wereldvenster, prijs 9,50 gulden). Het is geschreven door drie artsen en een klinisch psycholoog. Nadia Lachinsky en Jeanne Smeulders zijn allebei internist, Herman van Geuns is longarts en Laurens Menges heeft als psycholoog onder meer de relatie tussen arts en patiënt onderzocht. Van Geuns is tevens lid van het internationaal bestuur van Amnesty International. Hij heeft zich mede vanuit die functie in het verleden bezighouden met de verantwoordelijkheid van de medische stand ten aanzien van martelingen. Hij verrichtte daartoe observaties in Noord-Ierland en West-Duitsland.

Staking 2

In West-Duitsland was Van Geuns eind 1974 mede als lid van een Nederlandse onderzoekscommissie, die op uitnodiging van de Duitse auto-

riteiten zich op de hoogte stelde van de omstandigheden waaronder de Nederlander Ronald Augustin, lid van de Baader-Meinhof-groep, gevangen werd gehouden. Het onderzoek betrof onder meer de beruchte „Isolationfolter”, ook bekend als „sensorische deprivatie”, waarbij een gevangene in volstrekt isolement wordt gehouden, ook wat bijvoorbeeld geluiden van buiten zijn cel betreft. Daarnaast ging het onderzoek over de gezondheidstoestand van Augustin, die in hongerstaking was gegaan.

Een paar van de conclusies van Van Geuns over dit bezoek.

„Betreft het een hongerstaking in een gevangenis of in een psychiatrische inrichting, dan zal de betrokken arts veelal in een direct of indirect dienstverband staan tot de beheerders van de instelling waar de hongerstaking wordt gehouden. Hij zal hierdoor eerder geneigd zijn zich te identificeren met deze autoriteiten. (...) Anderzijds zal deze verantwoordelijke instantie op haar beurt maar al te graag gebruik maken van de deskundigheid en de technische bekwaamheden van de arts om de schadelijke gevolgen van de hongerstaking tot een minimum te beperken.”

Het viel Van Geuns op „hoe puur medisch-somatisch de benadering” van de artsen was, die bij de hongerstaking van Augustin waren betrokken. „Slechts in één geval had een medicus zich gerealiseerd welk een wilskracht en overtuiging er moeten zitten achter een consequent doorgevoerde vorm van hongerstaking.”

„De meest extreme vorm van het negeren van de menselijke en ethische aspecten was te vinden bij die artsen, die hongerstaking alleen wenselijk te zien als een ongeoorloofde obstructie van gevangenisregels en kwaadwillige ordeverstoring, die zo snel mogelijk de kop aan te worden ingedrukt”.

De World Medical Association heeft eind 1975 gedragsregels geformuleerd voor artsen die betrokken zijn bij martelingen en hongerstakingen. Ten aanzien van de hongerstaking luiden de regels:

„Wanneer een gevangene voedsel weigert en door de arts in staat wordt geacht zich een onverzwakt en rationeel oordeel te vormen omtrent de gevolgen van die vrijwillige voedselweigeren, dient hij of zij niet kunstmatig te worden gevoed. De beslissing over het vermogen van de gevangene zich een dergelijk oordeel te vormen, dient door minstens één andere onafhankelijke arts te worden ondersteund. De gevolgen van de voedselweigeren moeten door de arts aan de gevangene worden meegedeeld”.

De ervaring in de zaak-Augustin „onderstreept nog eens duidelijk hoe noodzakelijk het was dat de WMA een gedragsregel opstelde,” aldus Van Geuns.

Beslissing rechter:

**Augustin moet
hele straf
uitzitten** 17-8-77
Je Vreemde

Van onze correspondent

HANNOVER — De 27-jarige Nederlander Ronald Augustin, die in 1975 wegens misdadige samenwerking met de Rote Armee Fraktion (RAF), ook wel de Baader-Meinhof-groep genoemd, tot zes jaar gevangenisstraf werd veroordeeld, wordt niet voortijdig vrijgelaten. Maandag heeft een rechtbank in Hannover een desbetreffend verzoek van Augustin afgewezen. Augustin zit sinds midden 1973 in de gevangenis en heeft dus tweederde van zijn straf uitgezeten. Veelal worden gevangenen dan vrijgelaten.

Augustin werd op 24 juli 1973 in een uit Nederland komende D-trein aan de Duitse grens door de douane overmeesterd en in hechtenis genomen. Bij zijn arrestatie zou hij een douane-beambte met een pistool hebben bedreigd.

In 1975 werd hij na een opzienbarend proces veroordeeld. Een van zijn advocaten was de inmiddels naar Frankrijk gevluchte Klaus Croissant. Augustin werd veroordeeld voor het vervalsen van passen voor de Baader-Meinhof-groep. De aanklacht dat hij ook lid was van deze extremistische politieke beweging werd in de loop van het proces ingetrokken.

HANNOVER, 17 aug. — De 27-jarige Nederlander Ronald Augustin, die in 1975 wegens misdadige samenwerking met de "Beweging van 2 juni" tot zes jaar gevangenisstraf is veroordeeld, wordt niet voortijdig in vrijheid gesteld. Maandag heeft een rechtbank in Hannover een desbetreffend verzoek van Augustin, die sinds midden 1973 gevangen zit en daarmee bijna tweederde van zijn straf heeft uitgezeten, afgewezen.

Augustin

niet vrij 17-8-77
mc-6

De Nederlander was op 24 juli 1973 in een uit Nederland komende D-trein aan de Duitse grens door de douane overmees-

terd en gearresteerd. Bij zijn arrestatie zou hij een douane-beambte hebben bedreigd met een schietklaar pistool.

In 1975 werd hij veroordeeld. Een van zijn advocaten was de inmiddels naar Frankrijk gevluchte Klaus Croissant. De aanklacht van lidmaatschap van de Baader-Meinhofgroep, die Augustin als vervalser van passen zou hebben geholpen, was in de loop van het proces ingetrokken.

de Volkskrant van WOENSDAG 24 AUGUSTUS 1977

BUITENLANDSE ZAKEN:

„Augustin weigert bezoek consulaat”

Van onze correspondent

DEN HAAG — De veroordeelde Ronald Augustin wenst in de Westduitse gevangenis geen bezoeken van het Nederlandse consulaat-generaal. Hij ziet in leden van het Consulaat „geheime agenten”. Dat deelde de woordvoerder van minister Van der Stoep (Buitenlandse Zaken) mee als een reactie op verklaringen van Augustins advocaten over de behandeling van hun cliënt.

De 27-jarige Nederlander werd in 1975 in West-Duitsland veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf wegens samenwerking met de Rote Armee Fraktion, beter bekend als Baader-Meinhof-groep.

Vorige week heeft een vertegenwoordiger van het Nederlandse consulaat Augustin bezocht, die toen meedeelde verder verschoond te willen blijven van deze belangstelling. Vooraf had Augustin een uitvoerig telefoonsprek gevoerd met zijn advocaat. Hij bleek onderbrenging in een gemeenschappelijk verblijf geweigerd te hebben, aldus de lezing van de Haagse woordvoerder.

„De toestand van Augustin wordt gekenmerkt door een jongerstaking, die hijzelf heeft verkozen. Wel heeft hij

goedgevonden, dat hem een versterkend middel werd toegediend. Hij krijgt nu verzorging in de ziekenboeg van de gevangenis. Als de indruk wordt gevestigd dat de leden van de Baader-Meinhof-groep een wrede en onmenselijke behandeling krijgen, dan wel dat de Duitse staat de gevangenen met de dood bedreigt, dan kan dat ten aanzien van Augustin geheel voor rekening worden gelaten van zijn raadslieden”, zei de woordvoerder.

Ook uitlatingen als zou Augustin 's nachts met lampen wakker worden gehouden om hem uit te putten komt de woordvoerder van minister Van der Stoep „overtrokken voor”. Feit is, dat hij tussen tien uur 's avonds en zes uur 's morgens drie maal wordt gecontroleerd. Zoiets gebeurt ook in ziekenhuizen”, zo werd eraan toegevoegd.

Jan-Carl Raspe, Gudrun Ensslin en Andreas Baader.

Amnesty: behandeling Westduitse terroristen 'wreed en onmenselijk'

ME 4 20-8-77

AMSTERDAM, 20 aug. - Amnesty International heeft zich deze week gevoegd bij de organisaties die bij de Westduitse autoriteiten protesteren tegen de behandeling van dertig gevangenen leden van de Baader-Meinhofgroep (ofwel Rote Armee Fraktion) die sinds ruim een week in dorststaking zijn. Onder hen is de Nederlander Ronald Augustin.

Volgens Amnesty kan de Westduitse justitie in dit geval „wrede en onmenselijke behandeling” van gevangenen worden verweten. Een woordvoerder van zei Amnesty dit gistermiddag op een persconferentie van het Medisch-Juridisch Comité Politieke Gevangenen. Tot de Nederlandse organisaties die protesteren tegen de behandeling van de dorststakers behoort verder nog het Nederlands Juristen Comité voor de mensenrechten (de Nederlandse afdeling van het Internationale Juristen Comité).

Aanwezig was ook Arndt Müller, de advocaat van o.m. Augustin. Volgens hem is de Westduitse justitie er op uit de dorst- en hongerstakers in coma te brengen, zodat zij eenvoudig kunstmatig gevoed kunnen worden.

Daartoe worden de RAF-leden, die met hun actie protesteren tegen eenzame opsluiting, gefolterd en zoveel mogelijk

wakker gehouden, aldus de advocaat.

Minstens drie stadsguerrilla's zijn op deze manier reeds uit hun cellen gehaald en voor korte tijd overgebracht naar gevangenisziekenhuizen. Tot hen behoren Gudrun Ensslin, Andreas Baader en Carl Jan Raspe.

Ronald Augustin (wiens voortijdige invrijheidstelling onlangs werd afgewezen) is thans een week in dorststaking. Hij wordt 's nachts wakker gehouden met lampen en door cipiers, die onverwacht zijn cel bezoeken. Dit zei de Nederlandse advocaat mr. P. H. Bakker-Schut van het Medisch-Juridisch comité.

Dit comité meent dat de behandeling van de Baader-Meinhofgevangenen een „wraak” is voor de moord op de bankier Ponto. Het waarschuwt dat reeds in 1975 medische deskundigen hebben gewaarschuwd tegen de voortdurende isolatie van deze gevangenen. (ANP)

Mythe rond Baader-Meinhof

24-8-77 RRC-4

BONN, 24 aug. — Bloemen, hechte veiligheidsmaatregelen en zelfs een stoer kordon geaarsde en zwart geuniformeerde neo-nazistische jongelingen voor het Westduitse huis van de uit Italië ontvoerde oorlogsmisdadiger Kappler. Tegelijkertijd een golf van demagogische verontwaardiging, gevoed door uittalingen van rechtse en ultrarechtse politici in „volksempfindliche“ persorganen als „Bild“-Zeitung over de volkomen gerechtvaardigde honger- en dorststaking van 40 anarchisten in verschillende gevangenissen, met als centraal punt de vestiging in Stammheim, waar de kern van de Baader-Meinhof-groep zit, veroordeeld tot levenslang.

Het is natuurlijk een vertekend beeld van de werkelijke situatie in West-Duitsland, maar het komt regelrecht op je af en wordt versterkt door de passieve houding van de Bondsregering, de totale zwijzaamheid van een technocratisch, achter de coulissen werkend parlement en het ambivalente, onzekere optreden van de justitiële en politieke autoriteiten. Deze verspreiden na de moorden op procureur-generaal Buback en de bankier Ponto een paniek, die alleen maar verwarring veroorzaakt.

Boosaardig

Men hoeft geen enkele sympathie te koesteren voor de chaotische, kwasi-anarchistische denkbeelden van de Westduitse terroristen om toch aan hun zijde te staan bij hun honger- en dorststaking. Het recht op een honger- en dorststaking is een erkend subjectief recht van elke gevangene om een

Berichten als zou de Nederlander Ronald Augustin (evenals de andere gevangenen leden van de „Rote Armee Faktion“) 's nachts opzettelijk wakker worden gehouden om hem uit te putten „komen mij overtrokken en tendentius voor“. Dit heeft de woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken gisteren in Den Haag verklaard.

Hij zei dit naar aanleiding van een verklaring van Amnesty International, die de Westduitse justitie een wrede en on-

menselijke behandeling van de gevangenen heeft verweten.

Volgens de woordvoerder stemde Augustin er in toe dat men hem een versterkend middel toediende en weigerde hij in een gemeenschappelijk verblijf te worden ondergebracht. Zeer onlangs kreeg hij bezoek van medewerkers van het Nederlandse consulaat-generaal, maar hij liet weten dergelijke bezoeken van „geheime agenten“ niet op prijs te stellen, aldus de woordvoerder. (ANP)

Door onze correspondent A. F. Luyendijk

verbetering van zijn situatie te verkrijgen.

Bij de gevangenen anarchisten is er, ondanks alle boosaardige suggesties, geen sprake van dramatisering ter wille van publiciteit of van chantage van de autoriteiten. Laat ik mij beperken tot de leden van de Baader-Meinhofgroep in Stammheim, die natuurlijk de meeste aandacht trekt.

Er wordt geregeld beweerd — vooral door de „Bild“-Zeitung en andere organen van de conservatieve Springerpers, trouw nagepaat door de meerderheid van de C.D.U. en de C.S.U. —, dat Gudrun Ensslin, Andreas Baader en Jan-Carl Raspe en hun medegevangenen in Stammheim een soort weelderig bestaan leiden, met radio-apparaten, boeken, schrijfmachines, abonnementen op kranten en tijdschriften, die hun voorkeur hebben.

Kort geformuleerd: volgens de gangbare opvattingen van de ge-

middelde Westduitse burger leidt de Baader-Meinhofgroep een idyllisch bestaan met privileges, die geen enkele gevangene in de Bondsrepubliek bezit en die de staat (het meest banale argument) bovendien nog een bom duiten kosten.

Misvatting

Dit is een volstrekte misvatting. Een gewone crimineel kan gebruik maken van dezelfde „privileges“, wanneer hij daaraan behoefte heeft. Met dit verschil, dat hij contact heeft met een grote gemeenschap, terwijl de gevangenen van Stammheim reeds jaren geïsoleerd leven in hun eigen kleine kring, volledig afgesloten van de normale menselijke buitenwereld.

Radio's, boeken, pingpongtafels en tijdschriften zijn geen reële contacten en daarom kan men, ondanks alle uiterlijke schijn, wel degelijk spreken van

isolatie. Een isolatie, die onvermijdelijk tot geestelijke en lichamelijke stoornissen leidt en die dan ook de oorzaak is van de honger- en dorststaking van de anarchisten.

Medicus

Volgens een rapport van de Westduitse medicus prof. dr. Rasch is een samenvoeging van ten minste 15 gevangenen noodzakelijk voor een normale menselijke „interactie“. Bij een geringer aantal wordt de existentie van de gevangenen levensgevaarlijk bedreigd.

Ondanks alle deskundige adviezen van deskundigen als Rasch weigeren de Westduitse autoriteiten elk geval van honger- en dorststaking individueel te onderzoeken, een duidelijke conclusie te trekken en maatregelen te nemen, waardoor de zogenaamde „luxueuze“ isolatie van de terroristen wordt opgeheven.

In zeker opzicht heeft zij daartoe een reden. Zij vreest namelijk (en niet geheel ten onrechte) dat een ruimer dagelijks contact van de gevangenen anarchisten zal leiden tot nieuwe conspiraties, maar wanneer men nauwkeurige veiligheidsmaatregelen treft, is de kans daarop uiterst gering.

En als de veiligheidsmaatregelen niet waterdicht zijn, moet men een zeker risico op de koop toe nemen. Met haar dogmatische, verstarde opvattingen stelt de Westduitse justitie de staatsveiligheid echter boven het individuele lot van de terroristen en conformeert zij zich liever aan het harde en populaire standpunt, dat zij zich niet laat „chanteren“ door een kleine groep, die zonder enige aanhang

van betekenis de gevestigde orde in de Bondsrepubliek wil verstoren. Het effect zou weleens averechts kunnen zijn.

Pijnlijk

Het pijnlijke van de situatie is, dat een man als Vogel, de sociaal-democratische minister van justitie, wel degelijk genuanceerd denkt over de behandeling van terroristen, maar steeds voor de voeten wordt gelopen door de oppositie, die uit de terroristen-scène politieke munt wil slaan via felle aanvallen op het te „liberale“ beleid van de regering.

Zoals de uiterst rechtse C.S.U.-afgevaardigde Carl-Dietrich Spranger, die in een gesprek met de „Bild“-Zeitung een pleidooi heeft gehouden voor de vrije wil van de gevangene, die men in een liberale rechtsstaat moet respecteren en dus, wanneer hij dat wil, moet laten sterven.

Een door en door hypocriete opvatting van een man, die bij alle debatten over de binnenlandse veiligheid alleen maar keiharde anti-liberale meningen heeft verkondigd en nu plotseeling „humanitaire“ gevoelens aan de dag legt. En dit met als enig oogmerk, dat men de honger- en dorststakers beter kan laten „verrekken“, omdat zij dat zelf zo graag willen.

Waarbij hij dan nog uitvoerig becijfert, hoeveel geld de gedwongen voeding de belastingbetaler kost, het walgelijkste argument, dat altijd indruk maakt op de argeloze burger.

Maar waar klinkt het tegengeld uit de zich christelijk noemende oppositie of uit de socialistisch-liberale oppositie, die bang is voor stemmenverlies?

25-8-77
Augustin in NRC-4
hongerstaking

HANNOVER, 25 juli - De Nederlander Ronald Augustin (27), die in Hannover een gevangenisstraf uitzit, is in hongerstaking. Hij weigert vast voedsel uit protest tegen de weigering hem over te plaatsen naar Stuttgart, waar leden van de Rote Arme Fraktion (Baader-Meinhofgroep) gevangen worden gehouden.

Augustin werd veroordeeld wegens lidmaatschap van een verboden organisatie, de Beweging van de 2de juni, verboden wapenbezit en valsheid in geschrifte. (DPA)

ADVOCAAT: 26/8 77
Ronald Augustin
bijna in coma Dr. Vollen
opgenomen

Van onze verslaggever

HANNOVER — De gezondheidstoestand van de Nederlander Ronald Augustin, lid van de Baader-Meinhofgroep, is in een uiterst kritiek stadium gekomen. Hij kan niet meer lopen en slikken. Horen en praten gaat hem moeilijk af en een toestand van coma kan elk ogenblik intreden. Dat heeft donderdag zijn verdediger, mr Bakker Schut in Hannover meegedeeld.

Augustin heeft van meet af aan elke dwangvoeding afgewezen. Met hun honger- en dorststaking willen de gevangenen bereiken, dat een eind komt aan hun geïsoleerde opstelling en dat zij worden samengebracht in één gevangenis.

STUTTGART — (AFP) — Drie leden van de harde kern van de Baader-Meinhof-beweging die sinds zestien dagen in honger- en dorststaking zijn, zijn donderdagmorgen bewusteloos aangetroffen in hun cellen in de gevangenis van Stuttgart-Stammheim in Baden-Württemberg, zo heeft het departement van justitie van deze staat meegedeeld.

Andreas Baader, Gudrun Ensslin en Jan-Carl Raspe kregen meteen een seruminspuiting. Hun leven is volgens de gevangenisartsen nog niet in gevaar en tot gedwongen voeding is men nog niet overgegaan.

27-8-77 NRC-4
Kamervragen PvdA
behandeling Augustin

DEN HAAG, 27 aug. - De PvdA-Kamerleden van den Bergh, Roethof en Kosto hebben minister Van der Stoep (buitenlandse zaken) gevraagd al het nodige te blijven doen voor een zodanige behandeling van Ronald Augustin, dat ernstige ongelukken worden voorkomen.

Aanleiding tot dit beroep op de bewindsman zijn de berichten van Amnesty International als zou de Westduitse justitie de Nederlander Augustin en andere

leden van de Rote Armee Fraktion wrede en onmenselijk behandelen.

In een toelichting op hun vragen zeggen de Kamerleden, dat de betrokkenen 's nachts opzettelijk uit hun slaap worden gehouden om hen uit te putten. De Kamerleden verwijzen in dit verband ook naar een uitspraak van een woordvoerder van het departement, die deze berichten „overtrokken en tendentius” noemde.

De drie socialisten vragen de bewindsman aan te geven op grond van welke informatie of welk onderzoek tot deze laatste conclusie gekomen is. De Kamerleden zeggen ernstige ongelukken te vrezen, eventueel de dood van Augustin ten gevolge hebbende. (ANP)

Van der Stoel als boodschappenjongen boven verdenking

V.N.

3/9 88

Max van Weezel

De protestbijeenkomst van zaterdag 27 augustus in het Amsterdamse lokaal 'De Brakke Grond' kwam minister van Buitenlandse Zaken mr. Max van der Stoel zeer slecht uit. Zijn ministerie zit in de maag met de honger- en dorststaking die de anarchisten van de 'Rote Armee Fraktion' nu al meer dan drie weken volhouden omdat ze in de gevangenis van Stuttgart-Stammheim in volstrekt isolement worden gehouden. Dat ook een Nederlander, Ronald Augustin, aan de hongerstaking deelneemt, is een reden te meer voor twijfelgevoelens. Buitenlandse Zaken heeft zich vooralsnog beperkt tot sussende woorden. Berichten als zouden de anarchisten niet met voldoende zorg worden behandeld kwamen de minister 'onwaarschijnlijk voor', liet hij vorige week dinsdag zijn woordvoerder meedelen. De suggestie dat de Westduitse justitie er op uit zou zijn de gedetineerden dood te laten hongeren, kwam ten aanzien van Augustin 'geheel voor rekening van diens raadslieden'. Daarmee doelde Van der Stoel mede op de Utrechtse advocaat mr. Pieter Herman Bakker Schut, een van de sprekers op de bijeenkomst in Amsterdam en trouwens net als Van der Stoel lid van de PvdA.

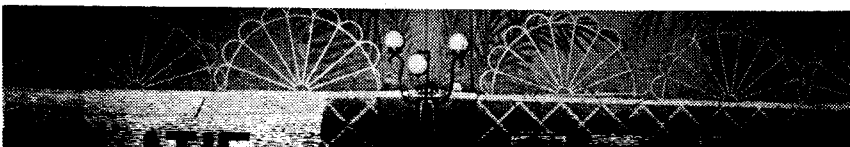
Bakker Schut heeft zijn vertrouwen in de minister, voor zover het om mensenrechten in de Bondsrepubliek gaat, grotendeels verloren. Het ministerie laat zich vrijwel geheel voorlichten door het Nederlandse consulaat-generaal in West-Duitsland, en dat baseert zich weer voornamelijk op informatie van de kant van de regering van Baden-Württemberg. Premier aldaar is de ex-Nazi Filbinger, de minister van politiezaken draagt de toepasselijke naam Schiess. De mening dat het goed zou gaan met Augustin moet geheel voor rekening van de minister worden gelaten. Bakker Schut, net terug van een bezoek aan de Bondsrepubliek, getuigt dat zijn cliënt hem nog fluisterend en vanuit een rolstoel te woord kon staan. Hij heeft er begrip voor dat de minister de Westduitse autoriteiten niet openlijk kan kapitelen, maar deze had op zijn minst — zoals onder andere Amnesty

wille van de gezondheid van de jongen'. Bakker Schut weigerde. 'Dat is toch een totale omdraaiing van de feiten. Augustin voert een hongerstaking om principiële politieke redenen, om een menselijker behandeling af te dwingen. Al zou ik hem adviseren op te houden, hij zou dat nog niet opvolgen. Wat Van der Stoel nu uitprobeert doen ze in de Bondsrepubliek al jaren: eerst de advocaten onder druk zetten, en als dat geen effect heeft hun de schuld in de schoenen schuiven.'

Later op de ochtend zocht Van der Stoel zelf ook nog contact met het PvdA-Kamerlid mr. Aad Kosto, die eveneens het woord zou voeren op de bijeenkomst in 'De Brakke Grond'. Van der Stoel overtuigde Kosto ervan dat het Nederlandse consulaat-generaal alles in het werk stelt om de gezondheid van Augustin in de gaten te houden. Maar Augustin zelf was niet al te happig op contacten met de Nederlandse autoriteiten. Van der Stoel: 'Wat moet ik dan verder doen? Moet ik soms van de Duitsers eisen dat ze bij Augustin dwangvoeding toepassen?' Kosto (die overigens samen met zijn partijgenoten mr. Hein Roethof en drs. Harry van den Bergh wel Kamervragen aan de minister heeft gesteld — de berichten over Augustins behandeling zouden 'overtrokken' zijn) was gerustgesteld. 's Middags nam hij in Amsterdam de minister uitvoerig in bescherming: 'Een rechtstaat mag haar gevangenen niet zo behandelen als de BRD nu doet, maar dat er sprake is van geplande moord op de gedetineerden, is grote onzin. Bovendien heeft de kwestie-Augustin de voortdurende zorg van de minister van buitenlandse zaken.'

'Nonsens', voegde Bakker Schut hem toe, 'ik wil hier nog eens nadrukkelijk herhalen: Van der Stoel is de boodschappenjongen van een criminele vereniging.'

Daarop dreigde de bijeenkomst snel een eind te nemen. Met de woorden: 'Zo wil ik niet verder discussiëren', verliet een zichtbaar opgewonden Kosto spoorslags de zaal. Om even later op aandrang van twee aanwezige leden van het PvdA-partijbestuur, Sonja van der Gaast en Anneke Reuvecamp zijn plaats weer in te nemen. 'De mening van Amnesty International, die nemen we als fractie heus serieus', vertrouwt Kosto ons na afloop toe, 'er moet een onderzoek komen naar wat er in Stammheim aan de hand is. Maar ik hoef het niet te ne-

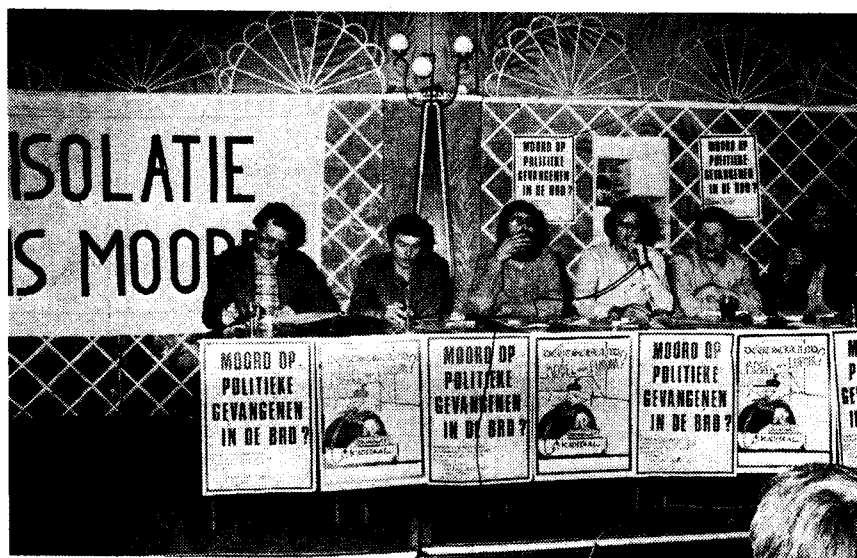
hij vorige week dinsdag zijn woordvoerder meedelen. De suggestie dat de Westduitse justitie er op uit zou zijn de gedetineerden dood te laten hongeren, kwam ten aanzien van Augustin 'geheel voor rekening van diens raadslieden'. Daarmee doelde Van der Stoel mede op de Utrechtse advocaat mr. Pieter Herman Bakker Schut, een van de sprekers op de bijeenkomst in Amsterdam en trouwens net als Van der Stoel lid van de PvdA.

Bakker Schut heeft zijn vertrouwen in de minister, voor zover het om mensenrechten in de Bondsrepubliek gaat, grotendeels verloren. Het ministerie laat zich vrijwel geheel voorlichten door het Nederlandse consulaat-generaal in West-Duitsland, en dat baseert zich weer voornamelijk op informatie van de kant van de regering van Baden-Württemberg. Premier aldaar is de ex-Nazi Filbinger, de minister van politiezaken draagt de toepasselijke naam Schiess. De mening dat het goed zou gaan met Augustin moet geheel voor rekening van de minister worden gelaten. Bakker Schut, net terug van een bezoek aan de Bondsrepubliek, getuigt dat zijn cliënt hem nog fluisterend en vanuit een rolstoel te woord kon staan. Hij heeft er begrip voor dat de minister de Westduitse autoriteiten niet openlijk kan kapitelen, maar deze had op zijn minst — zoals onder andere Amnesty

Moet ik soms van de Duitsers eisen dat ze bij Augustin dwangvoeding toepassen? Kosto (die overigens samen met zijn partijgenoten mr. Hein Roethof en drs. Harry van den Bergh wel Kamervragen aan de minister heeft gesteld — de berichten over Augustins behandeling zouden 'overtrokken' zijn) was gerustgesteld. 's Middags nam hij in Amsterdam de minister uitvoerig in bescherming: *'Een rechtstaat mag haar gevangenen niet zo behandelen als de BRD nu doet, maar dat er sprake is van geplande moord op de gedetineerden, is grote onzin. Bovendien heeft de kwestie-Augustin de voortdurende zorg van de minister van buitenlandse zaken.'*

'Nonsens', voegde Bakker Schut hem toe, *'ik wil hier nog eens nadrukkelijk herhalen: Van der Stoel is de boodschappenjongen van een criminele vereniging.'*

Daarop dreigde de bijeenkomst snel een eind te nemen. Met de woorden: *'Zo wil ik niet verder discussiëren'*, verliet een zichtbaar opgewonden Kosto spoorlags de zaal. Om even later op aandrang van twee aanwezige leden van het PvdA-partijbestuur, Sonja van der Gaast en Anneke Reuvecamp zijn plaats weer in te nemen. *'De mening van Amnesty International, die nemen we als fractie heus serieus'*, vertrouwt Kosto ons na afloop toe, *'er moet een onderzoek komen naar wat er in Stammheim aan de hand is. Maar ik hoef het niet te ne-*

Links Kosto, derde van rechts Bakker Schut (Foto: Eddy de Jongh)

International wel heeft gedaan — achter de schermen stappen kunnen ondernemen om de oorzaak van de hongerstaking — de geïsoleerde opsluiting van de gevangenen — op te heffen. Door zich op de vlakte te houden speelt hij de Westduitse regering in de kaart, die de gevangenen de schuld geeft van de situatie in Stuttgart-Stammheim. 'Van der Stoel is een boodschappenjongen van de criminele vereniging, die de Westduitse staat is,' beschuldigde Bakker Schut de minister vrijdag, in het VPRO-programma 'Embargo'. De minister was diep beledigd. Zaterdagmorgen, de dag van de protest-bijeenkomst, om tien over acht werd Bakker Schut opgebeld door de onder-voorlichter van buitenlandse zaken, Dolf Simonsz. Die raadde hem aan, als raadsman van Augustin, druk op de hongerstaker uit te oefenen om zijn bordje maar leeg te eten, 'ter

men als Van der Stoel hier voor halve moordenaar wordt uitgemaakt. Die man staat boven elke verdenking, als het om mensenrechten gaat.'

Intussen heeft de vergadering besloten protesttelegrammen naar de regering in Baden-Württemberg en naar procureur-generaal Rebmann te zenden. Daarin staat nog eens vermeld dat de justitie zich aan de toezegging moet houden dat de gevangenen in groepen van minstens vijftien worden bijeengebracht. Verder zal men proberen advertenties in Westduitse kranten te plaatsen, om de publieke opinie in Nederland te vertolken. 'Maar', zegt Bakker Schut, *'veel hoop dat dit worden opgenomen heb ik niet. Toen de PvdA vorig jaar advertenties wilde plaatsen tegen de SPD in zake beroepsverboden, werd dat zelfs door een links-liberale krant als de Frankfurter Rundschau geweigerd.'*

de zaak augustin

den haag - berichten als zou ronald augustin (evenals de andere gevangenen leden van de rote armee fraktion) 's nachts opzettelijk wakker worden gehouden om hem uit te putten 'komen mij overtrokken en tendentieus voor'. dit heeft de woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken in den haag verklaard.

hij zei dit naar aanleiding van een verklaring van amnesty international, die de westduitse justitie een wrede en onmenselijke behandeling van de gevangenen heeft verweten. de leden van de raf zijn sinds bijna twee weken in hongerstaking en sinds een week in dorststaking, om te protesteren tegen eenzame opsluiting. volgens de advocaat van augustin worden de hongerstakers gefolterd en zo veel mogelijk wakker gehouden, om hen in een coma te brengen zodat zij kunstmatig kunnen worden gevoed.

de woordvoerder zei zich niet te willen uitlaten over de rechtsgang 'in een andere rechtsstaat'. de verklaringen van de advocaten van de baader-meinhoffgroep blijven, voor zover zij betrekking hebben op de nederlander augustin, geheel voor rekening van deze advocaten.

volgens de woordvoerder stemde augustin er in toe dat men hem een versterkend middel toediende en weigerde hij in een gemeenschappelijk verblijf te worden ondergebracht. zeer onlangs kreeg hij bezoek van medewerkers van het nederlandse consulaat-generaal, maar hij liet weten dergelijke bezoeken van 'geheime agenten' niet op prijs te stellen, aldus de woordvoerder.-.

Mythe rond Baader-Meinhof

NEE 24.8.77

BONN, 24 aug. — Bloemen, hechte veiligheidsmaatregelen en zelfs een steer konden geharste en zwart getuiformeerde neo-nazistische jongelingen voor het Westduitse huis van de uit Italië ontvoerde oorlogsmisdadiger Kappler. Tegelijkertijd een golf van demagogische verantwoordiging, gevoed door uitlatingen van rechtse en ultrarechtse politici in „volksnippindliche“ persorganen als „Bild“-Zeitung over de volkomen gerechtvaardigde honger- en dorststaking van 40 anar-chisten in verschillende gevangenen met als centraal punt de vastiging in Stammheim, waar de kern van de Baader-Meinhof-groep zit, veroordeeld tot levenslang.

Het is natuurlijk een vertekend beeld van de werkelijke situatie in West-Duitsland, maar het komt regelrecht op je af en wordt versterkt door de passieve houding van de Bondsregering, de totale zwijgzaamheid van een technocratisch, achter de coulissen werkend parlement en het ambivalente, onzekere optreden van de justitiële en politieke autoriteiten. Deze verspreiden na de moorden op procureur-generaal Buback en de bankier Ponto een paniek, die alleen maar verwarring veroorzaakt.

Boosaardig

Men hoeft geen enkele sympathie te koesteren voor de chaotische, kwasi-anarchistische denkbeelden van de Westduitse terroristen om toch aan hun zijde te staan bij hun honger- en dorst-staking. Het recht op een honger- en dorst-staking is een erkend subjectief recht van elke gevangene om een

Berichten als zou de Nederlander Ronald Augustin (evenals de andere gevangenen leden van de „Rote Armee Fraktion“) 's nachts opzettelijk wakker worden gehouden om hem uit te putten „komen mij overtrokken en teudentieus voor“. Dit heeft de woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken gisteren in Den Haag verklaard.

Hij zei dit naar aanleiding van een verklaring van Amnesty International, die de Westduitse justitie een wrede en on-

menselijke behandeling van de gevangenen heeft verweten.

Volgens de woordvoerder stemde Augustin er in toe dat men hem een versterkend middel toedijende en weigerde hij in een gemeenschappelijk verblijf te worden ondergebracht. Zeer onlangs kreeg hij bezoek van medewerkers van het Nederlandse consulaat-generaal, maar hij liet weten dergelijke bezoeken van „geheimde agenten“ niet op prijs te stellen, aldus de woordvoerder. (ANP)

Door onze correspondent A. F. Luyendijk

verbetering van zijn situatie te verkrijgen.

Bij de gevangenen anar-chisten is er, ondanks alle boosaardige suggesties, geen sprake van dramatisering ter wille van publiciteit of van chaotege van de autoriteiten. Laat ik mij beperken tot de leden van de Baader-Meinhofgroep in Stammheim, die natuurlijk de meeste aandacht trekt.

Er wordt geregeld beweerd — vooral door de „Bild“-Zeitung en andere organen van de conservatieve Springerpers, trouw nagepraat door de meerderheid van de C.D.U. en de C.S.U. —, dat Gudrun Ensslin, Andreas Baader en Jan-Carl Runge en hun medegevangenen in Stammheim een soort weelderig bestaan leiden, met radio-apparaten, boeken, schrijfmachines, abonnementen op kranten en tijdschriften, die hun voorkeur hebben.

Kort geformuleerd: volgens de gangbare opvattingen van de ge-

middelde Westduitse burger leidt de Baader-Meinhofgroep een idyllisch bestaan met privileges, die geen enkele gevangene in de Bondsrepubliek bezit en die de Staat (het meest banale argument) bovendien nog een bom duiten kosten.

Misvatting

Dit is een volstrekte misvatting. Een gewone crimineel kan gebruik maken van dezelfde „privileges“, wanneer hij daaraan behoefte heeft. Met dit verschil, dat hij contact heeft met een grote gemeenschap, terwijl de gevangenen van Stammheim reeds jaren geïsoleerd leven in hun eigen kleine kring, volledig afgesloten van de normale menselijke buitenwereld.

Radio's, boeken, pingpongtafels en tijdschriften zijn geen reële contacten en daarom kan men, ondanks alle uiterlijke schijn, wel degelijk spreken van

isolatie. Een isolatie, die onvermijdelijk tot geestelijke en lichamelijke stoornissen leidt en die dan ook de oorzaak is van de honger- en dorst-staking van de anar-chisten.

Medicus

Volgens een rapport van de Westduitse medicus prof. Dr. Rasch is een samenhang van ten minste 15 gevangenen noodzakelijk voor een normale menselijke interactie. Bij een geringer aantal wordt de interactie van de gevangenen levensgevaarlijk bedreigd.

Ondanks alle deskundige adviezen van deskundigen als Rasch weigeren de Westduitse autoriteiten elk geval van honger- en dorststaking individueel te onderzoeken, een duidelijke conclusie te trekken en maatregelen te nemen, waardoor de zogenaamde „luxueuze“ isolatie van de terroristen wordt opgeheven.

In zeker opzicht heeft zij daar-toe een reden. Zij vreest namelijk (en niet geheel ten onrechte) dat een ruimer dagelijks contact van de gevangenen anar-chisten zal leiden tot nieuwe conspiraties, maar wanneer men nauwkeurige veiligheidsmaatregelen treft, is de kans daarop uiterst gering.

En als de veiligheidsmaatregelen niet waterdicht zijn, moet men een zeker risico op de koop toe nemen. Met haar dogmatische verstande opvattingen stelt de Westduitse justitie de staatsveiligheid echter boven het individuele lot van de terroristen en conformeert zij zich liever aan het harde en onmenselijke standpunt, dat zij zich niet laat „chanteren“ door een kleine groep, die zonder enige aanslag

van betekenis de gevestigde orde in de Bondsrepubliek wil verstoren. Het effect zou wel eens averechts kunnen zijn.

Pijnlijk

Het pijnlijke van de situatie is, dat een man als Vogel, de sociaal-democratische minister van justitie, wel degelijk genuanceerd denkt over de behandeling van terroristen, maar steeds voor de veeten wordt gelopen door de oppositie, die uit de terroristen-scène politieke munt wil slaan via felle aanvallen op het te „liberale“ beleid van de regering.

Zoals de uiterst rechtse C.S.U.-afgevaardigde Carl-Dietrich Spranger, die in een gesprek met de „Bild“-Zeitung een pleidooi heeft gehouden voor de vrije wil van de gevangenen, die men in een liberale rechtsstaat moet respecteren en dus, wanneer hij dat wil, moet laten sterven.

Een door en door hypocriete opvatting van een man, die bij alle debatten over de binnenlandse veiligheid alleen maar keiharde anti-liberale meningen heeft verkondigd en nu plotseling „humanitaire“ gevoelens aan de dag legt. En dit met als enig oogmerk, dat men de honger- en dorststakers beter kan laten „verrekken“, omdat zij dat zelf zo graag willen.

Waarbij hij dan nog uitvoerig becijfert, hoeveel geld de gedwongen voeding de belastingbetaler kost, het welgeijkste argument, dat altijd indruk maakt op de argeloze burger.

Maar waar klinkt het tegengeld uit de zich christelijk noemende oppositie of uit de sociaalistisch-liberale oppositie, die bang is voor stemmenverlies?

Ministerie zwakt bericht over toestand Augustin af

Van een onzer verslaggevers

Trouw 24.8.77

DEN HAAG/STUTTGART — Het ministerie van buitenlandse zaken vindt berichten als zou de Nederlander Roland Augustin (evenals de andere gevangenen leden van de Baader-Meinhof-groep) 's nachts opzettelijk wakker wordt gehouden om hem uit te putten „overtrokken en tendentius”.

Een woordvoerder van het ministerie zei dit gisteren in Den Haag naar aanleiding van een verklaring van Amnesty International, die de West-Duitse justitie een wrede en onmenselijke behandeling van de gevangenen heeft verweten. Vrijwel tegelijkertijd moesten drie vrouwelijke gevangenen van de Baader-Meinhof-groep met spoed in een Westduits ziekenhuis worden opgenomen, nadat zij tot tweemaal toe het bewustzijn hadden verloren. De drie vrouwen zijn evenals de andere gevangenen Baader-Meinhofgroepsleden, ruim twee weken in hongerstaking en weigeren sinds vorige week ook drinken tot zich te nemen. Zij doen dit uit protest tegen de eenzame opsluiting. Na het toedienen van injecties werd de gezondheidstoestand van de drie vrouwen niet meer kritiek genoemd.

Naast Amnesty International zijn het vooral de advocaten van de gevangenen leden van de Baader-Meinhofgroep, die fel van leer trekken tegen de Westduitse justitie. Volgens de verdediger van Ronald Augustin worden de hongerstakers getolerd en zoveel mogelijk wakker gehouden, om hen in een coma te brengen, zodat zij kunstmatig kunnen worden gevoed. Dit werd gisteren tegengesproken door officiële zegslieden, die verklaarden dat gedwongen voedseltoediening gezien de zwakke gezondheid van de gevangenen nu te gevaarlijk zou zijn.

In een open brief aan de minister van justitie van de staat Baden-Württemberg dringen de advocaten erop aan, de gevangenen in groepen van vijftien bij elkaar te zetten. Dit is, aldus de advocaten, een medische en sociale noodzakelijkheid.

Een van de naar het ziekenhuis overgebrachte vrouwen is Gudrun Ensslin, die een levenslange gevangenisstraf uitzit wegens het plegen van moord- en bomaanslagen. Zij heeft gewaarschuwd, dat de dood van een van de gevangenen „ernstige reacties ten gevolge zal hebben.”

Onlangs werden in West-Duitsland de procureur-generaal Siegfried Buback en de bankdirecteur Jürgen Ponto vermoord en de verantwoordelijkheid daarvoor werd opgeëist door organisaties die zich solidair verklaren met de gevangenen. Na de moord op Buback werden de gevangenen leden van de Baader-Meinhof-groep volledig geïsoleerd.

ADVOCaat: Ronald Augustin bijna in coma opgenomen

Vollständigt
26.8.77

Van onze verslaggever

HANNOVER — De gezondheidstoestand van de Nederlander Ronald Augustin, lid van de Baader-Meinhof-groep, is in een uiterst kritiek stadium gekomen. Hij kan niet meer lopen en slikken. Horen en praten gaat hem moeilijk af en een toestand van coma kan elk ogenblik intreden. Dat heeft donderdag zijn verdediger, mr Bakker Schut in Hannover meegedeeld.

Augustin heeft van meet af aan elke dwangvoeding afgewezen. Met hun honger- en dorststaking willen de gevangenen bereiken, dat een eind komt aan hun geïsoleerde opstelling en dat zij worden samengebracht in één gevangenis.

STUTTGART — (AFP) — Drie leden van de harde kern van de Baader-Meinhof-beweging die sinds zestien dagen in honger- en dorststaking zijn, zijn donderdagmorgen bewusteloos aangetroffen in hun cellen in de gevangenis van Stuttgart-Stammheim in Baden-Württemberg, zo heeft het departement van justitie van deze staat meegedeeld.

Andreas Baader, Gudrun Ensslin en Jan-Carl Raspe kregen meteen een seruminspuiting. Hun leven is volgens de gevangenisartsen nog niet in gevaar en tot gedwongen voeding is men nog niet overgegaan.

PvdA-Kamerleden

op de bres voor *Trouw*
Ronald Augustin 27.8.77

DEN HAAG (ANP) — De PvdA-Kamerleden Van den Bergh, Roethof en Kosto hebben minister Van der Stoel gevraagd al het nodige te blijven doen voor een zodanige behandeling van Ronald Augustin, dat ernstige ongelukken worden voorkomen.

Aanleiding tot dit beroep op de bewindsman zijn de berichten van Amnesty International als zou de Westduitse justitie de Nederlander Augustin en andere leden van de „Rote Armee Fraktion“ wreed en onmenselijk behandelen. In een toelichting op hun vragen zeggen de Kamerleden dat de betrokkenen 's nachts opzettelijk uit hun slaap worden gehouden om hen uit te putten. De Kamerleden verwijzen in dit verband ook naar een uitspraak van een woordvoerder van buitenlandse zaken, die deze berichten „overtrokken en tendentius“ noemde.

De drie socialistische vragen de bewindsman aan te geven op grond van welke informatie of welk onderzoek men tot deze laatste conclusie gekomen is. De Kamerleden zeggen ernstige ongelukken te vrezen, eventueel de dood van Augustin ten gevolge hebbende.

Aanslag faalt op Duitse geheime dienst

KARLSRUHE (DPA) — In Karlsruhe hebben onbekenden donderdagnacht vergeefs getracht de kantoren van de Westduitse staatsveiligheidsdienst onder vuur te nemen met een eigengemaakte, maar volgens de politie uiterst doeltreffende raketwerper. Het mechanisme met zijn 42 vuurmonden stond opgesteld in de tegenover het kantoor gelegen woning van een echtpaar dat door de terroristen werd overvallen.

Omdat de Duitse BVD in hetzelfde gebouw zit als de hoogste openbare aanklager, Kurt Rebmann, dacht men aanvankelijk dat deze het doelwit was. Die gedachte lag voor de hand, aangezien Rebmanns voorganger, Siegfried Buback, op 7 april door terroristen werd doodgeschoten. Later bleek echter dat de raketwerper precies gericht was op de ramen van de staatsveiligheidsdienst, nauwelijks 100 meter tegenover het bewuste huis.

De bewoners, een bejaard kunstenaarsethpaar, werden donderdagmiddag overvleugd door een ongeveer 30-jarige man en een iets jonger geschatte vrouw. Het duo schreeuwde: „Dit is een actie van de Rote Lagerfraktion“, de naam waarvan de voormalige Baader-Meinhof-groep zich bediende. Toen zij het echtpaar hadden vastgebonden, begonnen de terroristen het apparaat op te stellen voor het venster, een karwei waarvoor ze ongeveer zes uur nodig hadden.

Het wapen werd met een tijdsklok op 23 uur ingesteld. De bewoners van het huis wisten zich echter tijdig te bevrijden en de politie te bellen.

Kamervragen PvdA ^{NR 2} 27.8.77 behandeling Augustin

DEN HAAG, 27 aug. — De PvdA-Kamerleden van den Bergh, Roethof en Kosto hebben minister Van der Stoel (buitenlandse zaken) gevraagd al het nodige te blijven doen voor een zodanige behandeling van Ronald Augustin, dat ernstige ongelukken worden voorkomen.

Aanleiding tot dit beroep op de bewindsman zijn de berichten van Amnesty International als zou de Westduitse justitie de Nederlander Augustin en andere

— Doodslag. Wegens het doden van een leverancier die geld wilde zien, is de 30-jarige J. van der D. uit Assen veroordeeld tot een 14-jar. gevangenisstraf en 100. Door aftrek van 194 dagen voor-arrest kan de man direct naar een psychiatrische inrichting

leden van de Rote Armee Fraktion wreed en onmenselijk behandelen.

In een toelichting op hun vragen zeggen de Kamerleden, dat de betrokkenen 's nachts opzettelijk uit hun slaap worden gehouden om hen uit te putten. De Kamerleden verwijzen in dit verband ook naar een uitspraak van een woordvoerder van het departement, die deze berichten „overtrokken en tendentius“ noemde.

De drie socialistische vragen de bewindsman aan te geven op grond van welke informatie of welk onderzoek tot deze laatste conclusie gekomen is. De Kamerleden zeggen ernstige ongelukken te vrezen, eventueel de dood van Augustin ten gevolge hebbende (ANP)

Groot-Brit. 26.8.77 Westduitse aanklager ontkomt aan bomaanslag

KARLSRUHE, HAMBURG, STUTTGART (dpa) — Onbekenden hebben gisteren een poging gedaan een aanslag te plegen op het kantoor van de hoogste openbare aanklager in de Bondsrepubliek, Kurt Rebmann. Op het allerlaatste moment kon de politie een bom onschadelijk maken, die in een woning op 100 meter afstand van het kantoor van Rebmann geïnstalleerd was.

De politie in Karlsruhe houdt er rekening mee dat de mislukte aanslag het werk is van de uiterst linkse „Rote Armee Fraktion“, leden van de Baader-Meinhof-groep noemen hun beweging zo. De onbekende daders drongen gistermiddag een woning in de onmiddellijke nabijheid van het kantoor binnen en bonden het daar wonende echtpaar vast. Zij zeiden dat het een actie van de „Rote-Armee-Fraktion“ betrof. Daarna bevestigden zij de bom aan het raam en vertrokken. Uren daarna kon het echtpaar zich bevrijden en de politie alarmeren die onmiddellijk overging tot het demonteren van de bom.

Groot-Eenland 26.8.77 Bakker Schut: Augustin is er slecht aan toe

DEN HAAG (ANP) — De Nederlander Ronald Augustin, die in het Westduitse Hannover gevangen zit wegens het lidmaatschap van een terroristische beweging, is er slecht aan toe. Een toestand van coma kan elk moment intreden. Dit zegt de Nederlandse advocaat Bakker Schut, die gistermiddag een bezoek bracht aan zijn cliënt.

De advocaat meent, dat sinds de jongste mededelingen van minister Van der Stoel over Augustin „opnieuw is duidelijk geworden dat Van der Stoel moet worden beschouwd als spreekbuis en boodschappenjongen van de criminele vereniging, gevormd door de Westduitse autoriteiten. Daarmee is Van der Stoel medeverantwoordelijk voor de eventuele dood van Augustin“.

Croissant gibt geheime Pressekonferenz

VM. PARIS, 26. August. Der Stuttgarter Rechtsanwalt Croissant, der im Juni in Frankreich politisches Asyl beantragt hatte und sich seither verborgen hält, hat am Donnerstag in Paris vor fünf Journalisten Befürchtungen für das Leben der inhaftierten Mitglieder der Baader-Meinhof-Bande geäußert, die sich seit mehreren Wochen im Hungerstreik befinden. Der Hungerstreik, so sagte Croissant der Pariser Tageszeitung „Le Matin“ zufolge, werde erst abgebrochen, wenn die Justizbehörden ihr Versprechen wahrnehmen, die inzwischen gefangenen Mitglieder im Stuttgarter Gefängnis zusammenzuführen, wo sich acht von ihnen schon befinden.

FA2. 27.8.77

MOEDER VAN RONALD AUGUSTIN: wv

'Ze gaan steeds mijn gangen na'

(Van een onze verslaggeefsters)

DEN HAAG - De moeder van Ronald Augustin, de wegens zijn contacten met de Rote Armee Fraktion tot zes jaar veroordeelde en in Hannover gevangen zittende 27-jarige Nederlander, vermoedt dat haar huis in Amsterdam sinds de ontvoering van de Westduitser Schleyer wordt geobserveerd. Zij denkt ook dat haar gangen worden nagegaan en dat haar telefoon wordt afgeluisterd. Deze vermoedens spreekt zij uit in een interview op pagina 25 met HVV-verslaggever Hans Hoffmann.

Mevrouw Augustin en haar dochter Monique zijn de enige Nederlanders (behalve Ronald Augustin zelf uiteraard) die rechtstreeks getroffen worden door de nieuwste Duitse antiterrorwet, de zogenaamde "Kontaktsperre", die bepaalt dat politieke gevangenen totaal geïsoleerd kunnen worden. Een verzoek om hun broer en zoon te mogen bezoeken is afgewezen.

Mevrouw Augustin beklagt er zich over dat het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken zich niet bekommert om het

lot van Ronald Augustin en zich ook geen moeite geeft om informatie over hem in te winnen en door te geven. Een woordvoerder van dat departement gaf hierop gisteren dit commentaar: „De heer Augustin heeft zich te onderwerpen aan de wetten van het land waarin hij gevangen zit. Daar kunnen wij ons niet in mengen. En wat informatie betreft: sinds de heer Augustin veroordeeld is, lopen alle contacten tussen hem en de buitenwereld via zijn advocaat mr. Ph. Bakker Schut. Dat is op Augustins eigen uitdrukkelijke

verzoek zo geregeld. Hij wenst absoluut geen vertegenwoordigers van de Nederlandse overheid te ontvangen of zelfs maar te zien. Voor informatie over haar zoon is mevrouw Augustin derhalve aangewezen op Ronalds raadsman."

Een verzoek van mr. Bakker Schut aan minister Van der Stoel om een onderzoek in te stellen naar de bewering van de Duitse rijksrecherche dat Bakker Schut "al jaren samenzwerende contacten onderhoudt met Westduitse terroristen" is in behandeling.

De enige Nederlandse familie die rechtstreeks te maken heeft met de vorige week in West-Duitsland door het parlement geranselde antiterrorwet, is de familie Augustin: Ronald - beroofd van elk contact met de buitenwereld - in de gevangenis van Hannover; moeder Jos en zus Monique - verstoken van alle communicatie met hun zoon en broer - vierhoog in Amsterdam. Zij delen het middenstuk van bijgaand drieluik over de "Kontaktsperre" de laatste, aan verduisgaspapier en illegaal herinnerende van de Duitse republiek. Zijpanelen zijn voor de Nederlandse advocaat P. H. Bakker Schut - verdediger van zijn onbereikbare cliënt Augustin - en de Duitse parlementariër Manfred Coppik, pleiter van een verloren zaak.

Ik zeg nee tegen

DE ADVOCAAT

Pieter Herman Bakker Schut, advocaat te Utrecht, raadsman van Ronald Augustin en wetenschappelijk medewerker aan het Willem Pompe Instituut voor Strafrechtwetenschap in Utrecht:

"Als de Duitse justitie meent dat bepaalde politieke gevangenen gevaar kunnen opleveren voor de veiligheid van hooggeplaatste burgers, dan kan zij die mensen, volgens de nieuwe wet, totaal afschermen van de wereld buiten hun cel. Die mensen mogen minstens een maand lang, en wie weet hoeveel langer, geen bezoek ontvangen van familieleden, advocaten of wie dan ook.

Ronald Augustin behoort blijkbaar ook tot die groep van inmiddels 80 of 90 personen, want toen ik dezer dagen opbelde naar het Huis van Bewaring in Hannover waar hij gevangen zit, kreeg ik te horen dat ik niet toegelaten kon worden op bevel van het ministerie van Justitie van Neder-Saksen.

Die instantie heeft hiermee geheel zelfstandig en mijns inziens willekeurig bepaald, want een onafhankelijke rechter komt er niet meer aan te pas, dat Augustin voldoet aan de laatste wettelijke voorwaarden en het nu maar een tijdje zonder hulp van buiten moet stellen. Het is gewoon een wraakactie tegenover iedereen, die probeert een gevangene een behoorlijke behandeling te laten krijgen.

Er is overigens ook een actie tegen mij persoonlijk gaande. Het „Bundeskriminalamt" (rijksrecherche, red.) heeft mij er openlijk van beticht dat ik al jaren samenzwerende contacten onderhoud met Westduitse terroristen. Als die lui hun bewering ook maar een schijntje waarheid willen geven, verwacht ik dat ze mij bij mijn eerstvolgende bezoek aan West-Duitsland zullen arresteren.

Nou, daar wil ik dan wel op voorbereid zijn en daarom heb ik minister Van der Stoel schriftelijk gevraagd om opheldering te vragen bij de Duitse regering en te eisen dat die beschuldiging net zo openlijk wordt herroepen als zij is gedaan. Sinds Arndt Müller is gearres-

teerd ben ik de enige advocaat van Ronald Augustin, die nog op vrije voeten is, maar zolang ik geen toegang tot mijn cliënt krijg, maakt dat voor hem niet zo bar veel verschil uit.

De justitie heeft overigens geweigerd te vertellen waarom Müller opgepakt is. De gebruikelijke tenlastelegging, en die zal hier ook wel opgaan, is dat de persoon in kwestie zich schuldig heeft gemaakt aan ondersteuning van een misdadige vereniging. Als advocaat van een politieke gevangene ondersteun je, in de ogen van de Duitse overheid, per definitie een criminele vereniging. Wat je ook doet. Alleen al het naar buiten brengen van de situatie van een verdachte maakt je daar zelf ook verdacht."

DE FAMILIE

Op de hoogste etage van een Amsterdams flatgebouw - temidden van affiches die de strijd van de Rote Armee Fraktion grafisch begeleiden - vertellen moeder Jos en dochter Monique Augustin over „Kontaktsperre”, het laatste wachtwoord van de Duitse pantser-democratie.

„Wij hebben op 7 september een verzoek ingediend om Ronald op 20 september te mogen bezoeken. Een week later kreeg ik een briefje van de justitie in Hannover dat het bezoek „naar aanleiding van een actuele gebeurtenis” niet kon plaatsvinden. Schleyer was toen net ontvoerd. Er stond in dat briefje ook dat de weigering was gebaseerd op paragraaf 34 van een of ander wetboek en dat ik bericht zou krijgen zodra de „lauerfende Besuchssperre” was opgeheven. Ik heb tot op de dag van vandaag niets meer uit Hannover vernomen. En ik zal voorlopig wel niets horen ook, want die nieuwe wet lapt alle paragrafen aan zijn laars.”

Monique en haar moeder (die tijdens het proces van Ronald Augustin deze duit in het zakje deed: „Ik weiger iets te zeggen, omdat ik de fascistische Staatsschutz-instanties geen informatie wil geven over een anti-imperialistische strijder!”) bezochten hun broer en zoon voor het laatst op 26 juli 1977. Hij was toen sinds een week in hongerstaking.

„Wij konden anderhalf uur met hem praten in het bijzijn van drie bewakers van wie er één, een vrouw, alles opschreef wat er tussen ons gezegd werd. Wij hebben het bijna alleen over politiek gehad. Over zijn persoonlijke situatie hebben we met geen woord gesproken.”

Monique: „Op de universiteit van Hamburg zijn ooit onderzoeken gedaan naar het gedrag van mensen, die streng geïsoleerd in een cel zitten. Wanneer een van de proefpersonen vertelde hoe hij zich voelde, konden de professoren daar allerlei conclusies uit trekken. Daarom praatte Ronald niet over zichzelf. Die juffrouw zou alles opgeschreven hebben en de gevangenisautoriteiten zouden er, ik weet niet wat, uit hebben kunnen afleiden.”

Mevrouw Augustin: „Dat mens maakte trouwens gevaarlijke fouten. Ronald zei eens tegen ons dat hij er rekening mee hield dat hij elke dag vervoerd kon worden. Zij maakte ervan dat hij elke dag ontvoerd kon worden. Dat heeft nogal wat deining veroorzaakt.”

Bij ons laatste bezoek vroeg ik hem of er geen aanvraag tot voorwaardelijke invrijheidstelling moest worden ingediend omdat tweederde van zijn straf-tijd voorbij was. Dat doen ze toch niet, zei Ronald, daar hoeft je niet eens over te piekeren. Twee weken later hoorde ik over het nieuws dat de aanvraag voor vrijlating, die door Augustin zelf zou zijn ingediend, was afgewezen.

Wij waren stomverbaasd. Wat die juf allemaal heeft opgeschreven mag God weten, maar als blijkt dat een verzoek is afgewezen dat nooit is ingediend, sta je wel even te klapperen met je oren.

Ronald had overigens wel gelijk toen hij zei dat ze hem toch eerder zouden vrijlaten. Ze

redeneren daar zo: als we hem nu vrijlaten, is hij binnen de kortste keren weer terug en duikt hij hier in Duitsland onder om verder te strijden. Alsof dat over twee jaar niet zo zou kunnen zijn.”

Moelijke brieven

Officieel moet Ronald Augustin op 24 juli 1979 worden vrijgelaten. Dan zitten zijn zes jaren erop.

Monique: „Tegen die tijd zal de wet wel klaar zijn, waarbij gevangenen - die hun tijd hebben uitgezeten, maar die gevaar opleveren voor de veiligheid van de staat - nog een tijdje vastgehouden kunnen worden.”

Mevrouw Augustin: „Zelfs als ze wel van plan zijn om Ronald vrij te laten, komt hij waarschijnlijk niet op 24 juli 1979 naar huis, want er lopen nog allerlei huisstraffen voor weer-spannigheid, voor weigering van dwangvoeding en voor alle lelijke woorden die hij tegen de rechters gezegd heeft. Die komen er nog eens bovenop”.

Vóór de ontvoering van Schleyer las hij Der Spiegel, de Frankfurter Allgemeine, Le Monde en een Arabische krant in de Franse taal, maar al die bladen mag hij nu niet meer hebben. Ook zijn radio is weggehaald. Brieven schrijven en krijgen is onder de nieuwe wet verboden, maar dát zal hem een zorg zijn, want we hadden elkaar toch al in geen jaar geschreven.

In het verleden zijn drie keer brieven van Monique en mij tegengehouden. Dan stond er een zin of een alinea in die de heren niet beviel en dan werd een hele brief zonder opgaaf van reden geweigerd. Toen dat een paar keer gebeurd was ben ik er mee opgehouden. Ik voel me verschrikkelijk gefrustreerd als ik niet weet wat ik wel en wat ik niet mag schrijven.

Ronald schreef heel zelden en dan nog uitsluitend politieke brieven, bijvoorbeeld over de situatie in het middenoosten, de ontwikkelingen in Duitsland sinds achttienzoveel of de toestand in Rusland en China. Hij las veel politieke werken, maakte daar analyses van en stuurde die ons dan als brief toe, omdat hij vond dat we dat moesten weten. Moelijke brieven, die je echt een paar keer moest lezen. Net als bij een studieboek, daar moet je ook wel eens een keer terugbladeren.”

Telefoon

„Ik denk wel eens: als alles achter de rug is, moet ik er echt eens een paar dagen uit. Nu kan ik geen dag weg. Er is steeds wat anders. De angstige situatie van die honger- en dorststaking... als je leest dat je zoon elk moment in een coma kan raken; de ontvoering van Schleyer en nu die schietpartij in Utrecht.”

Ik denk dat we sindsdien in de gaten worden gehouden. Dat ze ons huis observeren, want misschien denkt de politie wel dat de mensen die ze zoeken zo stom zijn om bij mij aan te kloppen voor onderdak. Ze zullen juist zo ver mogelijk bij ons vandaan blijven!

Ja, ik denk dat onze gangen nagegaan worden, maar bewijzen daarvoor heb ik niet. Ik heb ook het idee dat mijn telefoon wordt afgeluisterd. Soms zijn er geluiden, die er niet thuishoren, dan weer vreemde storingen. Ik hou er in ieder geval rekening mee door voorzichtig te zijn met wat ik zeg.”

DE PARLEMENTARIËR

3

Vandaag precies een week geleden trad de „Kontaktsperre”-wet in werking. De dag ervoor had de Westduitse senaat de wet met algemene stemmen goedgekeurd en nog eens vierentwintig uur eerder stemde de Bondsdag met overweldigende meerderheid vóór. Er waren zeventien omtredingen en vier stemmen tegen. Woordvoerder van deze vier was de socialist Manfred Coppik. Tegen een woedende Bondsdag zei hij:

„De mogelijkheid voor een verdachte om met een advocaat van eigen keurs te overleggen,

behoort tot de fundamentele regels van de rechtsstaat. Ik bemens. En dat ook een onschuldige in de gevangenis terecht kan komen, is toch niet louter een theoretische mogelijkheid. Dat weten wij toch allemaal.

De strijd tegen het terrorisme wordt niet met speciale wetten gewonnen, maar met vastberaden gebruikmaking van het heersende recht. Ik geloof eerder dat wij al teveel speciale wetten gemaakt hebben. Ik zeg dat niet zonder zelfkritiek.

Ik ben ervan overtuigd dat het verkeerd was paragraaf 88a in te voeren, die het in bezit hebben van geschriften strafbaar stelt, waarin mild wordt geoordeeld over gewelddaden. Hoe meer men de mensen namelijk verbiedt te zeggen wat zij van geweld vinden, des te meer ontnemen men zichzelf de kans her te overtuigen welk een

waanzin het is om in een parlementaire democratie de geweldige krachten van de politie te gebruiken.

Als er nog een mogelijkheid is om de verschrikkelijke kringloop te onderbreken van terreur; angst; onderdrukking; inkringing van vrijheden en nieuwe terreur, dan kan dat alleen wanneer zoveel mogelijk mensen luid en zonder voorbehoud „nee” zeggen tegen terreur en geweld en „nee” zeggen tegen het inkrimpen van vrijheid en recht.

Daarom doe ik vanaf deze plaats een beroep op alle hoogleraren, schrijvers en journalisten: Laat u niet door een pogromstemming, noch door strafrechtelijke dreigingen ervan afbrengen te vechten voor rede en menselijkheid. U staat niet alleen.

Ik zeg „nee” tegen deze wet, omdat deze wet „nee” zegt tegen een vrije en sociale rechtsstaat. Twijfel of het uitsluiten van deze mogelijkheid te verenigen valt met de rechten van de

BRIEFWISSELING

Op 19 oktober schreef mevrouw J. Augustin-Bas de volgende brief aan de minister van Buitenlandse Zaken, mr. Van der Stoep:

„Verbijsterd door de gebeurtenissen in Duitsland met betrekking tot de gevangenen, leef ik dagelijks in angst om het leven van mijn zoon. Daarom wil ik dat u zorgt voor de spoedige overbrenging van mijn zoon naar Nederland, omdat hij in Duitsland in een levensgevaarlijke positie verkeert en ik dagelijks voor zijn leven vrees.

Ook wil ik dat zijn advocaat en wij als zijn familieleden zo spoedig mogelijk bij mijn zoon worden toegelaten om ons ervan te kunnen overtuigen dat er niets met hem is gebeurd in de tijd dat hij volkomen geïsoleerd is.

Al sinds 26 juli heb ik geen contact meer met mijn zoon gehad. In die tijd is hij diverse malen in een kritieke situatie geweest, die u weliswaar overtrokken vond, omdat u zich alleen door de Duitse overheid laat informeren en als zodanig ook de advocaten criminaliseert, maar alleen de advocaten gaven de juiste toestand weer. Nu er geen gevangene de geest heeft gegeven tijdens de dorststaking, hebben de autoriteiten het heft zelf in handen genomen en de Stammheim-gevangenen neergeknald.

U kunt proberen deze lezing te weerleggen, tevergeefs, uit alle berichten, in welk land ook, over deze moorden, komt een grote twijfel naar voren, daar het onmogelijk zelfmoord kan zijn.

In '40-'45 waren het zes miljoen joden, nu zijn het politieke gevangenen. Het regime is hetzelfde gebleven, de kopstukken dateren uit het Derde Rijk.

Van u worden nu stappen verwacht om mijn zoon voor dit lot te vrijwaren. Ik wil binnen drie à vier dagen antwoord van u hebben om eindelijk van die kille angst verlost te worden.

Hoogachtend
J. AUGUSTIN-BAS

Vijf dagen later kwam een kort formeel briefje waarin (bijvoorbeeld) niet werd ingegaan op de gevraagde overplaatsing naar Nederland:

„Met verwijzing naar uw brief d.d. 19 oktober 1977, aan Minister Van der Stoep, heb ik de eer u mede te delen dat de tijdelijke isolatie van uw zoon en van andere gevangenen in de Bondsrepubliek, die in een analoge situatie verkeerden, inmiddels is opgeheven, zoals mij door de Nederlandse Consul-Generaal te Hamburg werd bevestigd.

Zoals u bekend zal zijn, heeft uw dochter inmiddels de gevangenisdirectie opgebeld en verzocht uw zoon te mogen bezoeken, welk bezoek voor de week van 24 oktober is toegestaan. Ik kan hier nog aan toevoegen, dat uw zoon inmiddels zijn radio weer in zijn bezit heeft en dat hem ook de voor hem bestemde kranten en brieven zijn uitgereikt.

De chef der Directie
Algemene Zaken
MR. F. SIMONS.”

RECHTSSTAAT

Herinnert u ze zich nog uit de jaren zestig? Die democraten die niet zo gauw de straat opkwamen, maar die toch met open oog de politieke ontwikkelingen bleven volgen. Lieve aardige mensen. „Wij zijn beledigd in ons rechtsgevoel” heette het, toen provo's door politie en justitie de straat afgejaagd werden. Progressieve mensen, onder wie een schaakmeester en een gevierd schrijver, uitten hun gepaste verontwaardiging via advertenties in de kranten. Tien jaar later herhaalt de geschiedenis zich. Nu zijn het Oecumenische Basisgroepen en Kritische Gemeenten die deze rol vervullen. We laten de tekst van de advertentie die vorige week in enkele dagbladen verscheen, hier nog eens volgen.

Wat is een rechtsstaat waard, als hij aan de ene kant terreur bestrijdt en

aan de andere kant veroordeelde terroristen de dood laat vinden in hun cel? Verdedigers kunnen niet meer doordringen tot gevangenen, maar het blijkt mogelijk dat (zelf-)moordwerktuigen ongehinderd speciaal gebouwde isolatiecellen bereiken. Beide zaken tasten de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van een rechtsstaat aan.

De wereld verandert ten kwade door terroristische kapingen en zinloze moorden. Maar zij verandert ook ten kwade, als hysterie en psychisch geweld leiden tot een klimaat, waarin het mogelijk is dat veroordeelden op onverklaarbare manier sterven.

Wij willen onze ernstige verontrusting uitspreken over deze samengang, en over ontwikkelingen die ertoe geleid hebben dat een gematigd en kritisch standpunt tegenover het beleid inzake het terrorisme al bij voorbaat verdacht is. Dit is de laatste weken in de Bondsrepubliek gebleken. Wij vrezen, dat ook de opinievorming en het klimaat in ons eigen land de invloed van deze gebeurtenissen ondergaan, dat ook hier de hysterie en psychische geweldpleging de plaats gaan innemen van het recht.

Solidariteit met overvallen vliegtuigpassagiers, ja. Solidariteit met een rechtssysteem van dodencellen, nee.

Duitsland houdt de vinger aan de trekker.
Uit.: het Nijmeegs Universiteits Blad.